Duplikát

NAŠA ŠKOLA

ČASOPIS VENOVANÝ OTÁZKAM
NÁRODNEJ ŠKOLY SLOVENSKEJ

IV.
1929
SEPTEMBER

7

Obsah:

O. **Kriebel:** O potrebe a možnostiach reforiem vnútornej školskej práce 193
F. **Musil:** Revízia didaktiky elementárneho počítania 197
J. **Vydra:** Najnovšie smery v kreslení . . 203
V. **Bezděková:** Školy v Berlíne 207
G. **Kadlečík:** Vychovávateľské náhľady a myšlienky Eleny Maróthy-Soltészovej . . 210
Rozhľady — Literatúra 213
Zprávy 220
Literatúra pre mládež 222
Soznam prírastkov Pedagogickej knižnice Komenského 223

PREDPLATNÉ 21 Kč ročite
REKLAMÁCIE do 14 dní po vyjití čísla.

RIADI: F. Musil s redakčným kruhom.

VYCHÁDZA: 15. každého mesiaca, okrem hlavných prázdnin.

REDAKCIA: Bratislava, Lazaretská 3.

ADMINISTRÁCIA: Bratislava, Grösslingová 117.

STÁTNE NAKLADATEĽSTVO FILIÁLKA V BRATISLAVE.

Štefan Huszár, Nitra

kníhkupectvo, obchod papierom, písacími a kresličskými nástrojmi, kníhtlačiareň, kníhárstvo, linkovanie obchodných kníh. / Telefon č. 20. / Pošt. schr. 34.

Odporúča do láskavej pozornosti pp. učiteľom svoje kníhkupectvo. **Má na sklade všetky slovenské učebnice pre ľudové, meštianske a stredné školy. Veľký výber pedagogických kníh, príručných a nástenných máp. Zariadenie učiteľských a žiakovských knižníc.** — Vystrojí školy fyzikálnymi pomôckami, prírodopisnými obrazmi a kresliarskymi potrebami v miernych cenách a prvotriednymi výrobkami. Sošity a písacie potreby v najlepšej jakosti. Školy na klavír, harmonium a husle. Sklad tlačív, vydaných Státnym nakladateľstvom. Kníhväzačstvo prijme obecné a učiteľské knižnice do väzby, ktoré do silnej plátenej väzby lacno zaviaže.

UČITEĽSKÉ
KNÍHKUPECTVO
A NAKLADATEĽSTVO

dodáva
všetko

čo škola potrebuje: predpisané učobné pomôcky, vzorné knihy pre knižnice, písacie potreby. Dodáva presne a za podmienok veľmi výhodných. Presvedčte sa!

O. TRÁVNÍČEK, ŽILINA

NAŠA ŠKOLA

ROČNÍK IV. SEPTEMBER 1929. ČÍSLO 7.

O. KRIEBEL:

O POTREBE A MOŽNOSTIACH REFORIEM VNÚTORNEJ ŠKOLSKEJ PRÁCE.

Keby som mal charakterizovať pedagogické úsilie posledných rokov, povedal by som, že pedagogika poválečná snaží sa vystihnúť telesný a duševný vývoj dieťaťa a prispôsobiť mu čo najviac svoje pracovné školské metody.

Prv sa domnievali, že dieťa je človek, ktorý pri premyslenom postupe vyučovacom vie chápať, myslieť, cítiť a jednať ako ľudia dospelí. Hľadaly sa tedy vhodné metody, dieťa samo bolo vecou vedľajšou. Bol to smer, ktorý označujeme menom materiocentrizmus, ktorý chce naznačiť, že stredom učiteľovho záujmu bolo učivo — látka. Práca sa však nedarila, výsledky neboly úmerné námahe, zlyhávaly i najlepšie metody, založené na logických sústavách.

Zatiaľ vedy prírodné, zvlášť biologia a antropologia, učinily mnoho dôležitých objavov. U nás bol to hlavne nedávno zomrelý dr. Babák, dnes dr. Matějka v Prahe, ktorého spis Somatologie školní mládeže, vydaný roku 1927 nákladom Českej Akademie vied a umenia, nemal by chýbať v žiadnej väčšej knižnici učiteľskej.

Poznať a podporovať telesný a duševný vývoj dieťaťa, musí byť predným úkolom národnej školy.

Antropologia dnes rozlišuje chronologický vek dieťaťa od somatického veku; chronologickým vekom myslí sa skutočný vek dieťaťa od narodenia, somatickým rozumie sa stupeň telesného vývoja, na ktorom sa práve v určitej dobe dieťa nachodí. Naznačím, čo z toho plynie pre nás. Srovnávacími metodami sa zistilo, že väčšina detí vykazuje v určitom veku určité fyzické vlastnosti na kostre, zuboch, svalstve atď. Tieto zistené faktá, ktoré sú stále doplňované a opravované, sú usporiadané tabelárne a slúžia pre zisťovanie somatického veku. Normálne vyvinuté dieťa vykazuje prirodzene naprostý súhlas medzi vekom chronologickým a somatickým. Poneváč však telesný vývoj dieťaťa je odvislý od rôznych podmienok (na pr. dedičnosti, sociálneho postavenia rodičov a i.), je jasné, že vek chronologický nemusí sa vždy srovnávať s vekom somatickým. Dieťa šesťročné môže na príklad vykazovať telesné vlastnosti dieťaťa päťročného, ak bol jeho vývoj rôznymi príčinami vonkajšími alebo vnútornými opozdený, alebo sedemročného, ak bol spomenutý vývoj urýchlený. O tom sa môže každý učiteľ ľahko presvedčiť. Dobrým kriteriom pre poznanie somatického veku je telesná výška a váha. Z údajov zistíme podľa tabuliek (upozorňujem, že o tom pojednáva pekná stúdia prof. Štampacha v »Přírodě«) somatický vek. Stadium fyzického vývoja žiakovho bolo by potom priemerom veku chronologického, výškového a váhového. Na príklad: 14.5ročný chlapec, ktorý váži 31.4 kg (čo odpovedá veku 11.6 rokov) a o výške 137.8 cm (čo odpovedá veku 11.7 rokov), mal by fyzický vek: 14.5 a 11.6 a 11.7 deleno 3, to je, bol by — pokiaľ sa týka telesného vývoja — vo veku normálneho žiaka, ktorý má 12.6 rokov. Jeho telesný vývoj bol by tedy takmer o dva roky zpozdený.

Podobne dá sa inými metodami (hlavne metodou testov podľa Binneta alebo Sterna a iných) zistiť u každého žiaka jeho vek psychicky, to je vek, odpovedajúci jeho duševným schopnostiam. Pedagogický vek žiakov je určený triedou, v ktorej sa práve nachodí, somatickým vekom sa určuje stupeň jeho telesného vývoja, ale vek psychický nemusí sa ani s jedným z nich shodovať. Tak na príklad žiak 3. triedy môže vykazovať všeobecnú inteligenciu žiaka triedy 4., ale telesný stav žiaka triedy 2. To je ovšem zjav mimoriadny, ale nijako nemožný. Ideálom je nám súhlas medzi vekom pedagogickým, somatickým a psychickým a k tomu musí smerovať aj všetko úsilie národnej školy. Úkolom jej je a musí zostať, aby pečovala o harmonický vývoj telesných i duševných síl žiactva.

Ako som týmto stručným výkladom naznačil, smeruje dneskajšia vedecká pedagogika k diferenciácii a individualizácii. Predným priekopníkom tohoto smeru je hamburský profesor Stern.

Z úvahy, že žiak je individuum fyzicky a psychicky nehotové,*) vyplývajú pre nás mnohé didaktické príkazy, ktoré dneskajšia praktická pedagogika shrňuje do pojmu činnej školy. Nemôžem sa prirodzene zaoberať celým širokým problémom činnej školy, len sa letmo dotknem niektorých zásad, na ktorých staviame takzvanú novú školu. V podstate nie sú novými, ale skorej spôsob, ktorým sa uvádzajú v život.

Hovorieva sa, že teoria je sestrou prakse. Ale v skutočnosti, bohužiaľ, nebýva tomu tak: čo sa teoreticky uznáva za správné a výborné, nebýva v praksi z rôznych dôvodov (najčastejšie konzervatizmu a pohodlia) prevádzané. Príkladom môže nám byť vyučovanie prvouke, vlastivede a reáliam. Neni treba aby som opakoval známe citáty Komenského o tom, že vo všetkom postupovať máme tak, aby deti každú vec ako prstami svojej ruky pred sebou videly.

Tedy veci, nie púhe slová. A či nehrešíme proti tejto zásade takmer denne? Nespokojujeme sa slovami bez jasného poznania vecí? Ak sme pevne presvedčení, že inteligencia závisí tiež na získaných názoroch, uveďme už raz túto peknú zásadu v skutok. Založme tedy vyučovanie prvouke i vlastivede na vycházdkach do školnej záhrady (ktorú za tým účelom vhodne zariadíme), do okolia školy a pozdejšie do školskej obce. Nech niet školy, ktorá by aspoň raz za týždeň nevykonala so žiactvom dolného a stredného stupňa prvoučnej alebo vlastivednej vychádzky.

---

*) Komenský pekne to vystihuje slovami: »Nazývá se (rozumej: dieťa) člověk a jest malý, v summu shrnutý svět, v němž všecko zavinuté se nachází, cokoli v sobě veliký svět široce rozprostřené má.« (Did.)

Nemyslime si pri tom, že veci, ktoré má dieťa takmer denne na očiach, tiež pozná. Zaujímavé sú v tej príčine pozorovania v určovaní bariev, vzdialenosti, tvarov, výšok, pozorovanie pohybov v prírode a podobne, zkrátka rozmanitých cvikov zrakových. Presvedčíte sa pri nich, keď konáte ich častejšie, ako úzky je obor zrakového postrehu niektorého žiaka. Chodí denne do budovy školskej, o ktorej súdi, že je vyššia ak 10 metrov, chodí veľmi často okolo kováčskej a zámočníckej dielne, ale o vlastnostiach kujného železa papúškuje podľa čítanky atď., atď.

Aby som vylúčil nedorozumenie, podotýkam hneď, že nejde o to, aby si žiak zapamätal rad určitých čísiel, na príklad, ako vysoká je naša školská budova a pod. (snáď i v centimetroch), ale o vedomé cvičenie zraku, získavanie zkúseností a priamy názor zrakový, ktorý je ďaleko mocnejší ako názor nepriamy alebo prostý názor sluchový, získaný výkladom učiteľovým v triede.

A podobne by som mohol poukázať, ako je treba vzdelávať u žiakov triedy elementárnej tiež smysel pre vnímanie zvukov a tónov, a to nie medzi štyrmi stenami školskej izby, ale vonku, vo voľnej prírode. Pekne o týchto veciach píše Jungbauer vo svojom diele: »Život ve třídě elementární« alebo Musil-Musilová v »Prejavoch«.

Prechádzam k vlastivede. Na mnohých školách sa už dobre vžila, na niektorých nemôže stále akosi zdomácneť. Snáď preto, že sme až príliš zvykli na bývalé reálie. Myslí sa, že vlastiveda neni nič iné, ako koncentrácia reálií. A tak sa na príklad stáva, že sa naši žiaci učia v štvrtom školskom roku sústavne o Slovensku, v 5. o republike, vlastný kraj zostáva im však cudzím a neznámym. Uznávame zásadu: od ľahkého k ťažšiemu, od blízkeho ku vzdialenejšiemu, citujeme Komenského (Věci tak se pořádati mají, aby napřed to, co známé a každodenně v rukou nebo očích jest, potom to, co na blízku, a teprve, co vzdálené, předkládáno bylo), Ruosseaua (ktorý hovorí, ako bláhové je učiť dieťa o vzdialených riekach a miestach, dokiaľ sa nevyzná vo svojom domove, ba dokiaľ sa nevie orientovať podľa plánu ani v záhrade svojho otca), ale v praksi sa tým všade neriadime. Ak je správny Šimkov názor, že vlastiveda je priamym pokračovaním prvouky, nutno z nej vymýtiť všetku systematiku, ktorá predpokladá schopnosť abstraktného myslenia a postupovať tak, ako sme to robili v prvouke: cestou priameho názoru. Rozdiel zostane v materii, nie v metode: v prvouke všímame si jedincov, vo vlastivede však chceme, aby žiaci nadobudli už určitého názoru na život, na životné účelnosti, to je na vzťahy prírodného alebo kultúrneho celku. I vo vlastivede budeme teda pozorovať jedinca, ale ako súčiastku nejakého väčšieho celku, teda s iného hľadiska. Tak na príklad na jeseň, keď záujem našich dedinčanov je obrátený ku skľuzni zemiakov, pojednáme o nich iste v prvouke: ako zemiaky vyrástly, uzrely, ako sa u nás skľudzujú, svážajú, uschovávajú a podobne. Vo vlastivede však uvažujeme už o význame zemiakov pre náš kraj a pre človeka vôbec, skúmame podmienky jeho vzrastu, hovoríme o zemiakových krajoch, zkrátka shľadávame ekologické vzťahy jedinca k väčším celkom.

Podobným spôsobom soznamujeme žiakov i s prvkami dejepisného učiva. Chronologické preberanie dejín ponecháme stupňu hornému, tu (vo vlastivede stredného stupňa) spokojujeme sa obrázkami, ktoré vhodne nadväzujeme na časové príležitosti. O kniežaťu Václavovi budeme iste vyprávať koncom septembra (tedy bárs i skôr ako o ríši Svätoplukovej), v októbri spomenieme svetovej války a oslobodenia československého národa a tak podobne.

Logicky utriedený postup hodí sa len pre najvyšší stupeň, a to zase len v obmedzenom rozsahu. I tu vychádzame, pokiaľ len možno, od prvkov vlastivedných. Lokalizujeme. Ak hovoríme na príklad o následkoch války tridsaťročnej, vyjdeme od vlastivedného učiva stredného stupňa. Tam sme iste svojim žiakom vyprávali (snáď v marci — mesiaci Komenského) o tom, ako bolo u nás pred tristo rokmi: To všetko bude nám teraz na stupni hornom výbornou asociačnou pomôckou — ovšem len vtedy, ak budeme mať politické a kultúrne dejiny takým spôsobom pre svoje školské potreby tiež vypracované.

Druhá zásada, na ktorej sa zakladá praks činnej školy, týka sa súčinnosti a samočinnosti žiakovej pri vyučovaní. V nej sú obsažené výsledky myslenia najbystrejších pedagogických mysliteľov i výsledky vedeckej práce z oboru pedopsychologie, biologie a sociologie detskej.

Spomeňme len Komenského, Rousseaua, z novších pedagogov Thorndika, Úlehlu, Chlupa a i. Všetci horlia proti pasívnej účasti žiakovej pri vyučovaní. Komenský píše v IX. kapitole svojej Didaktiky: »Všemu jest se učiti samozřením, samorčením, samoděním.« Týmito slovami vystihuje prípadne i snahy dnešnej doby, ktorá chce, aby žiakovi bola umožnená samostatná práca. Poneváč len tým získame i záujem žiaka a následkom toho trvalejších výsledkov. Až úzko je pri pomyslení, že by bolo pravdou, čo Kerschensteiner, jeden zo stĺpov dnešnej nemeckej školy, píše o výsledkoch predválečnej školy. Tvrdí totiž, že absolvent ľudovej školy zapomína už v troch rokoch väčšinu učiva, podávaného mu na škole. Úžasné! Väčšina osemročnej a často namáhavej práce učiteľskej prichádza v troch rokoch nazmar! Ale i keby mal K. len čiastočnú pravdu, mali by sme sa vážne zamyslieť a pýtať sa, či neni už na čase, aby sme vyzkúšali cesty nové. V súsedných zemiach našej republiky dopracovali sa novými metodami pozoruhodných výsledkov; je na nás, aby sme dokázali, že sme národom Komenského, ako sa pred svetom tak často radi honosíme. (Dokonč.)

FRAŇO MUSIL:

REVÍZIA DIDAKTIKY ELEMENTÁRNEHO POČÍTANIA.

Do ztrnulého systému elementárky a nižších stupňov ľudovej školy zasiahlo niekoľko pozoruhodných reforiem, ktoré sa týkajú tiež reformy metôd a techník vyučovacích. Pohlo sa predmetovým systémom, šablonovitým vyučovaním kreslenia, osvetlila sa podstata prvouky. Najvýznamnejším zásahom je metoda globálna v čítaní. Zatiaľ nepovšimnutá zostala metodika elementárnych počtov — asi z toho predpokladu, že počty je nutné stavať na systéme, ktorý odpovedá povahe desiatkovej sústavy a jednotlivých úkonov početných. Na tomto predpoklade stoja osnovy i postup vo vyučovaní. V metodách uznáva sa skoro všeobecne nútnosť životnej aktivity a riešenie zaujímavých problémov. Málo je známa hra ako zvlášť výdatný prostriedok vyučovací v tomto obore. Psychologia, na ktorej stoja základy didaktiky elementárneho počítania, spokojuje sa len najjednoduchším poznaním z oboru vývoja číselných pojmov. Osnovy sú učlenené len s hľadiska aritmetiky, zatiaľ čo v iných oboroch výuky sa zdôrazňujú psychologické základy učenia a nabývajú rýchle vrchu. Metodologia počtov je z veľkej väčšiny výsledkom púhej prakse, zkúsenosti často slepej a rutiny prenášanej s jednoho učiteľského pokolenia na druhé. Výsledky výuky neodpovedajú ovšem potom často úsiliu, ktoré sa venuje tomuto bezosporne významnému oboru. Mnohé úkony sú nedoučené, zatiaľ čo niektorým sa venuje viacej času, ako je treba. To platí ovšem nielen pre stupeň elementárny, ale pre vyučovanie počtom aj na stupňoch vyšších.

Didaktika počtov v elementárke zasluhuje však zvlášť dôkladnej revízie. Systém podrobného osnovania je logický. Počíta sa najprv v prvej, potom v druhej desiatke. Nato nasleduje počítanie s prechodom desati. Prvá desiatka sa ešte delí niekedy na dva obory: na prvú a druhú päťku a užíva sa problematických analogií medzi päťkou prvou a druhou. Inakšie postupuje sa tiež naprosto mechanicky od čísla k číslu, ako tomu je aj v počtovniciach. — Sukcesívne a simultanné pojatie čísla, ďalej metoda číselného radu — to sú základy obvyklej metodiky elementárneho počítania, ktorá tak je nutná zastierať svoje nedostatky nadmierou historických údajov, problematických odkazov do dávnej minulosti a konečne popisom učebníc a iných pomôcok vyučovacích. Technicky dokonale vyzbrojená, pokiaľ sa týka logickej stavby a predkladaní jednotlivých operácií číselných, hľadá detský záujem strojenými pomôckami — zabúdajúc pri tom na prirodzenú túhu detí po zábavných hrách, ktoré sú v tomto obore zvlášť na dosah ruky. Môžeme smele hovoriť, že v hrubej praksi sa vidí metodika v konstruovaní a manipulácii s počitadlom. Mechanický systém výuky v elementárnom počítaní je tiež charakterizovaný nadmiernym a podľa môjho súdu príliš ranným užívaním symbolu a učebnice, čo vedie k povrchnému chápaniu pojmov číselných a číselných vzťahov.

Pre metodologiu elementárnych počtov je dôležité riešenie týchto problémov: Vývoj početných pojmov u detí, a to vývoj počítania v číselnom rade, výstavba číselného radu ako výraz vnútorného rytmického pochodu, formulovaného slovnými symbolmi (číslovkami), počítaním a meraním predmetov z dennej zkúsenosti, a kombinovaním základných čísiel v jednoduché úkony početné. Počítanie v rade — a to i počítanie slovné, mechanické, počítanie predmetov a meranie, sú základom pre pojmy číselné a pre číselné operácie. Ďalej je dôležité, kedy začať so systematickým vyučovaním v počítaní, ako vo výuke pokračovať a čo — vedľa počítania v rade a počítania a merania predmetov — má byť látkou na najnižšom stupni výuky. Konečne doba zavedenia číslic, technika vyučovacia, ako aj pomer k základným pomôckam vyučovacím, sú otázky, ktoré už samo sebou vyplynú z problémov základných.

Aby som aspoň niektoré z uvedených momentov si objasnil, skúmal som deti niekoľkými testami, pozoroval som ich prospech v rôznych úkonoch početných a sleďoval som význam pomôcok vyučovacích. Z testov, ktorých som použil, uvediem zvlášť tie, ktoré majú význam pre reformu práce v triede elementárnej, po prípade na nižšom stupni ľudovej školy vôbec.

Testovanie žiakov na počiatku školského roku (8/10.): Test 1. bolo počítanie v číselnom rade, test 2. a 3. na sčitovanie, ostatné na odčitovanie, násobenie. Testovanie delenia som nepodnikol.

Test 1.: »Počítaj, kam až vieš«, alebo »počítaj tak ďaleko, ako vieš!« Počítalo sa v rade, bez použitia predmetov. Test na počítanie predmetov chýba, bol by však veľmi osožný pre posúdenie vývoja v počítaní. Pre nedostatok vlastného testovania upozorním na výsledky výskumov cudzích. Výsledky 1. testu sú v priloženej tabulke. (Tabulka I.) Počet skúmaných žiakov 23.

Tabulka I.

Počítanie v rade:

Poč. v rade do:	Výskyt:	Poč. v rade do:	Výskyt:
10	2	100	3
15	4	500	3
20	3	1000	4
30	2	Celkom	23
50	2	Medián	35

Väčšina žiakov presahuje obvyklý priemer. Tu je však nutné podotknúť, že všetci žiaci, ktorí počítali cez 100, robili chyby pri prechodoch cez stovky. Okrem toho niekoľko žiakov, ktorí počítali do 100, robilo chyby pri prechode desiatok. Tieto chyby neboly z konečnej sumy, ku ktorej dotyční žiaci po malej pomoci došli, odpočítané, tak ako je udané na príklad vo výskume Baldwina a Stechra (The Psychology of the Preschool Child, New York — London, 1925, str. 155. a sl.), ktorí udávajú, že šesťročné dieťa počíta priemerne do 25. Odpočítaním zmienených chýb by i naše údaje primerane klesly, v každom prípade podobnými výskumami v širšej praksi by sa mnoho dalo vysvetliť. U nás sa obyčajne len predpokladá, odhaduje číslo, do ktorého vie dieťa počítať. Ovšem, toto počítanie býva väčšinou bezmyšlienkovité a je treba vedľa neho paralelne pestovať počítanie predmetov. Baldwin a Stecher udávajú, že trojročné dieťa spočíta asi 2, štyrročné 9, päťročné 21, šesťročné 27—28 predmetov. (Psych. of the Preschool Child, str. 159.) Počítanie v rade je predpokladom pre tvorenie pojmov a operácií číselných a je ho dobre hojne pestovať. Príležitostí v dennej praksi sa najde dosť.

Test 2.: Ústne riešenie príkladov 1+1, 2+2, 3+3, 4+4, 5+5, 6+6, 7+7, až 17+17, celkom 17 príkladov. Výsledky podáva tabulka II., v ktorej je udaný počet príkladov správne zodpovedených (rubrika 1.) a počet žiakov, ktorí správné riešenie podali (rubrika 2.).

Tabulka II.

Počet príkladov:	Výskyt:	Počet príkladov:	Výskyt:
0	1	10	0
1	5	11	0
2	1	12	1
3	1	13	0
4	2	14	0
5	4	15	0
6	5	16	0
7	0	17	1
8	2		
9	0	Celkom	23

Medián 5, M (arithmetrický priemer) 5.

Podobne v tabulke III. sú podané výsledky testu 3., v ktorom bolo použité týchto príkladov: 1+2, 2+3, 3+4, 4+5, 6+7.

Tabulka III.

Počet príkladov:	Výskyt:	Počet príkladov:	Výskyt:
0	10	4	0
1	2	5	3
2	6	6	0
3	2	Celkom	23

Medián 0.75, M 1.5.

V tejže dobe som sa pokúsil vyšetriť, ako deti odčitujú a násobia. Len nie celá tretina žiakov absolvovala správne tie najjednoduchšie príklady, ako 2—1, 3—1, 4—2. Preto som od podrobnejšieho rozboru upustil. Bolo by sa ukázalo, že odčitovanie je pochod, ktorý je vývojove pozdejší, a to preto, že je do značnej miery úkonom odvodeným, čo vyplýva jednak z jeho podstaty, jednak to bude patrné z ďalších pokusov. Podobne je tomu aj s násobením, z ktorého boly na počiatku roku známe niektorým žiakom (7) väčšinou len dvojnásobky.

Z tabulky II. a III. vyplýva, že sčitovanie stejných čísiel je snadnejšie ako sčitovanie čísiel rôznych. Na tomto poznatku by sa mal utvoriť iný postup v aranžovaní materiálu. Prezatým som však používal pri vyučovaní obvyklého logického postupu a ani metodicky som svoju prácu nemenil. Len príležitostne som zkúšal, či by sa na uvedených poznatkoch nedalo budovať. Tiež pri ďalšom testovaní, ktoré som robil každého štvrťroku, sa tento poznatok potvrdzoval. Tu uvádzam testovanie z konca roku:

Na konci roku som však nemohol použiť tých istých príkladov, ako sa stalo na počiatku roku, poneváč by som nebol docielil žiadúcich diferencií; volil som tedy príklady obdobné, ale ťažšie. Tieto som usporiadal do piatich testov, z ktorých uvádzam len prvé štyri, poneváč z posledného, ktorý bol daný na násobenie, nedá sa nič zvláštneho odvodiť. Pri tomto testovaní nepoužil som už výpovedí ústnych, ani metody počtu správne zodpovedených príkladov. Testovanie bolo písomné a pri usporiadaní odpovedí bolo použité metody chýb.

Test a): 4+4, 5+5, 6+6, 7+7, 8+8, 9+9, 11+11, 12+12, 21+21, 35+35. Výsledky v tabulke IV.

Test b): 4+5, 5+6, 7+8, 8+9, 9+10, 11+12, 12+13, 21+22, 35+36. Výsledky v tabulke V.

Test c): 8—4, 10—5, 12—6, 14—7, 16—8, 18—9, 22—11, 24—12, 42—21, 70—35. Výsledky v tabulke VI.

Test d): 9—5, 11—6, 13—7, 15—8, 17—9, 19—10, 23—12, 25—13, 43—22, 71—36. Výsledky v tabulke VII.

Tabulka IV.

Počet chýb:	Výskyt:
0	2
1	3
2	2
3	3
4	4
5	4
6	0
7	2
Celkom	20

M 3.3
Mi 3.5

Tabulka V.

Počet chýb:	Výskyt:
0	1
1	2
2	2
3	1
4	5
5	3
6	2
7	3
8	0
9	1
Celkom	20

M 4.3
Mi 4.—

Z tabuliek IV.—VII. je patrné, že sčitovanie je ľahšie ako odčitovanie, sčitovanie a odčitovanie duplikátov je ľahšie, ako tie isté úkony s číslami rôznymi. Kdežto pri sčitovaní stejných čísiel urobili žiaci priemerne 3.3 chyby, spravili pri odčitovaní týchže čísiel priemerne 3.7 chýb, pri sčitovaní čísiel rôznych priemerne 4.3, pri tejže kombinácii v odčítaní dokonca 7 chýb.

Zo všetkých tu uvedených výsledkov je zrejmé, že púhe logické usporiadanie materiálu nepostačí a že je treba postup i metody učenia vybudovať na základoch psychologických. Pokusy tu uvedené boly konané len na malom počte žiakov a postrádajú tedy náležitej presvedčivosti. Bolo by treba testovať veľký počet žiakov. Také výskumy boly konané v Amerike. Clapp konal šetrenie pomernej ťažkosti základných číselných kombinácií v štyroch základných úkonoch početných. Jednotlivé kombinácie usporiadal podľa stupňa ťažkosti do štyroch kolón, počnúc príkladmi najťažšími. Tu uvádzam jeho dva soznamy, prvý zo sčitovania, druhý z odčitovania. (Viď Summary of Educational Investigations Relating to Arithmetic, by G. T. Buswell and Ch. H. Judd, Chicago, Illinois, 1925-27, str. 63., 70.)

Tabulka VI.

Počet chýb:	Výskyt:
0	5
1	1
2	2
3	2
4	3
5	0
6	1
7	2
8	4
Celkom	20

M 3.7
Mi 3.5

Tabulka VII.

Počet chýb:	Výskyt:
4	1
5	1
6	3
7	7
8	7
9	1
Celkom	20

M 7
Mi 6.7

Tabulka VIII.

100 základných kombinácií sčitovania:

8+5
7+9
5+8
9+7
6+8
6+9
5+7
7+8
8+7
9+6
5+9
8+9
8+6
4+7
7+5
4+9
9+5
9+4
6+7
5+6
4+6
7+6
7+4
9+8
3+7

9+0
2+6
9+3
0+6
6+5
3+8
3+4
3+9
2+3
3+5
6+3
7+3
2+7
8+4
4+8
8+0
1+0
5+2
4+2
1+2
5+3
0+3
0+5
5+1
7+0

8+7
0+1
7+2
1+9
0+5
8+1
6+2
0+4
3+6
0+2
2+4
3+0
4+5
0+8
6+0
8+3
8+2
6+4
1+4
9+1
5+0
6+6
3+2
4+3
1+5

7+1
2+9
2+5
2+8
4+4
4+1
3+1
4+0
1+8
9+9
7+7
2+0
6+1
5+4
3+3
1+1
9+2
8+8
1+3
1+6
1+7
2+1
2+2
5+5
0+0

Tabulka IX.

100 základných kombinácií odčitovania:

14—9
13—4
16—9
14—5
17—9
15—9
17—8
15—7
13—9
13—5
16—7
13—7
13—8
11—3
14—6
12—3
15—6
14—8
12—5
12—7
11—4
11—6
16—8
18—9
11—9
11—7
13—6
15—8
8—5
11—5
11—8
9—2
10—3
10—9
14—7
12—4
10—8
7—4
12—8
1—0
8—3
7—0
12—9
10—5
10—6
8—0
2—0
9—7
9—4
4—0
3—0
5—0
9—6
8—2
10—4
8—8
9—3
7—3
6—0
9—0
7—2
12—6
10—7
8—6
11—2
10—1
6—2
10—2
7—6
9—5
8—7
4—1
2—2
7—5
6—4
6—1
2—1
5—2
6—3
3—1
7—1
4—3
5—5
8—4
6—5
9—8
4—4
9—1
9—9
5—3
5—4
1—1
8—1
4—2
6—6
3—3
3—2
7—7
5—1
0—0

V zozname kombinácií sčitovania nachodia sa v kolone najťažších príkladov temer všetky príklady s prechodom, v kolone príkladov najľahších kombinácie stejných čísiel (0+0, 1+1, 2+2, 3+3, 4+4, 5+5, 7+7, 8+8, 9+9, len kombinácia 6+6 je v kolone tretej, to jest tiež medzi príkladmi ešte pomerne ľahkými.). Okrem toho sú ako najľahšie uvedené kombinácie vzniklé pričitovaním 1: Sú to tieto príklady: 1+1, 2+1, 3+1, 4+1, 6+1, 7+1; kombinácie 8+1, 9+1, 0+1 sú v kolone tretej, a len 5+1 je v kolone druhej. Môžeme tedy i kombinácie plus 1 považovať za príklady ľahké. Kombinácie vzniklé z duplikátov sú ľahké pravdepodobne preto, poneváč sa zakladajú na rytmu čísiel, na počítaní v číselnom rade po dvoch, po troch, štyroch, po piatich atď. Kombinácie plus 1 sú tiež odvodené z prirodzeného radu čísiel. Metodicky je veľmi dôležité, že z týchto kombinácií môžeme odvodiť príklady ťažšie pridaním alebo ubraním 1:

Tabulka X.

Z príkladu:	odvodíme:	prípadne:
1+1	1+2	1+0
2+2	2+3	2+1
3+3	3+4	3+2
4+4	4+5	4+3
5+5	5+6	5+4
6+6	6+7	6+5
7+7	7+8	7+6
8+8	8+9	8+7
9+9	9+10	9+8

Príklady 1 + 2 a 2 + 1, 2 + 3 a 3 + 2, 3+4 a 4 + 3, 4 + 5 a 5+4 atď. je podľa zkúseností treba pokladať za kombinácie zvláštne. Len nadaní žiaci pochopia zámenu dvoch čísiel snadno. Keby tieto dva druhy kombinácií bolo možné pre vyučovanie stotožniť, potom by sa 100 kombinácií sčitovania zmenšilo na púhych 45. Podľa Buswella (Summary, str. 65.) je treba učiť obidvom formám.

Poneváč výskumy Clappove sa dialy na stupni strednom a vyššom, je nutné sostaviť soznam kombinácií podľa ťažkosti na základe obšírnych šetrení v elementárke. Z dosavádneho je však jasné, že príklady s prechodom cez 10 až na niektoré nepatria do elementárky. Naše osnovy udávajú látku do 10, do 15, v priaznivých prípadoch do 20, čo je s hľadiska psychologického postoj naprosto mechanického členenia látky. V osnovách majú byť kombinácie s prechodom cez 10, jak sú udané v Clappových tabulkách v kolone prvej, uvedené zvlášť a odsunuté na pozdejšie šk. roky, vynímajúc takých kombinácií, ktoré deti ľahko počítajú. Naproti tomu delenie látky dľa číselných oborov nie je všeobecne smerodajné. Tak na príklad kombináciu 7 + 7 je nutné považovať za ľahkú, naproti tomu však kombináciu 8+6 za ťažkú. Príklady 7+0, 3+7, sú nepomerne ťažšie ako kombinácie 7+7. Takých porovnaní by sme mohli uviesť celý rad. — Okrem toho praktikuje sa v našich elementárkach budovanie analogií. Vo 100 Clappových príkladov nie sú uvedené kombinácie, pri ktorých sa používa analogie. Analogii v počtoch je treba venovať zvláštnu pozornosť. Zmienime sa o nej neskoršie.

(Dokončenie.)

JOZEF VYDRA:

NAJNOVŠIE SMERY V KRESLENÍ.

Kreslenie v Československu má až do svetovej války vývoj rovnaký s rakúskym. Rovnaké reformy a osnovy pre stredné školy v roku 1909, pre národné roku 1912. Osnovy stredných škôl boly opravené až teraz, r. 1927, osnovy nár. škôl stoja pred novou reformou. Vývoj samotného predmetu ide rýchlejšie vpred ako jeho úradné usmernenie. Preto smery naturalistické zostaly v osnovách od roku 1909, prípadne 1912, ačkoľvek vlastný predmet robil v názoroch a smeroch mnohý pokus a doznal značnejšieho prehĺbenia. Kongres v Drážďanoch dal v Československu vznik reakcii na prílišný naturalizmus v kreslení a rôzne dekorativizácie prírody, a obrátil pozornosť k prehĺbeniu kreslenia na podklade psychologickom. Spontánnosť prejavu, voľnosť detského tvorenia, pokusy pedopsychologické trvajú až do dnešnej doby, a je možné hovoriť, že dnešné čsl. kreslenie žije zo 70% v tomto ovzduší detského expresionizmu, ktorý značne vytlačil kreslenie dľa prírody.

Tento smer psychologizácie kreslenia je zatiaľ najzdravší pre pomery terajšej školy v republike.

Nové vlivy doby a výtvarných umení obrátily školské kreslenie v poslednej dobe na ďalšie cesty — ku kresleniu viac vedeckému ako citovému, ako výsledok reakcie na smer predchádzajúci. Logičnosť kresby so zreteľom k účelu a konstrukcii tvarov kresebných, bez zbytočnej ornamentizácie, a prehnaním barevnosti je asi syntézou kreslenia dnešného.

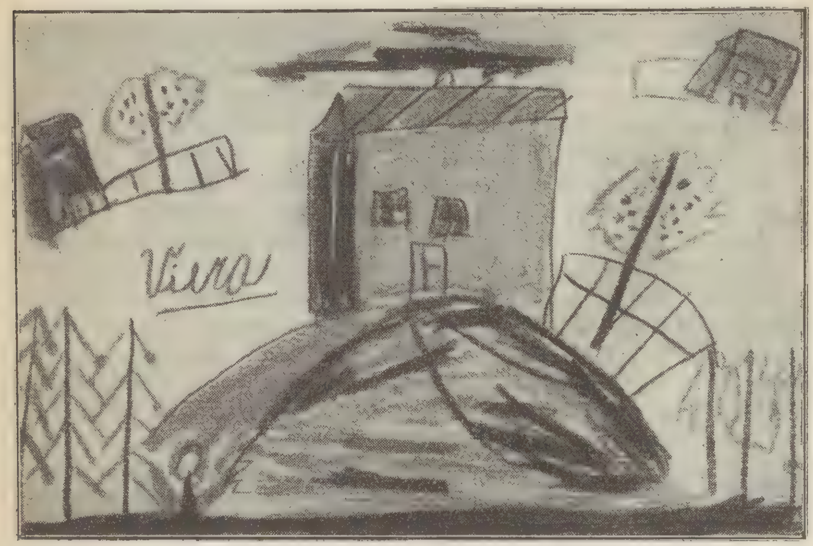

Kreslenie pomôckou testovania žiakov v čítaní. Obsah kresby odpovedá textu, ktorý si žiaci každý pre seba prečítali a podľa neho kreslili. (I. tr. cvič. v Bratislave.)

Pestovanie výtvarného citu podkladá sa tu viacej rozumom a preto vyžaduje sa opäť dobrého technického prevádzania kresby.

Tieto nové smery objavujú sa ako protiklady minulosti a tým vyplýva ich charakteristika: proti plošnosti — telesnosť (kubizmus) a priestorovosť, proti voľnosti a subjektivite dojmu — presnosť a logická konstruktivita výrazu kresebného, proti zbytočnej ornamentizácii — krajný purizmus foriem (cvičiť viac formy ako ornament), proti realizmu a len obkreslovaní prírody — cvičenie kresby z predstavy, ale skutočných reálnych vecí (podanie nejakého predmetu, alebo veci zpamäti) na základe toho, čo o nej dieťa vie.

Tieto nové teorie kreslenia v Československu sú teraz sledované nasledujúcimi štyrmi hlavnými skupinami pracovníkov na poli kreslenia:

1. Tými, ktorí uplatňujú premýšlivé logické kreslenie, konstruktivitu vecí, s plným ešte uplatnením detskej voľnosti spontánneho prejavu. Teda vecnosť s ohľadom

na detskú voľbu sujetu a podania. Smer ten je zastúpený St. Matějčkom, odborným učiteľom v Prahe a jeho knihou »Výtvarná estetika a škola«. Na Slovensku asi v tomto smysle vyučuje prof. Jar. Vodrážka v Turč. Sv. Martine.

2. Kreslenie na základe koncentrácie učiva, teda asi ako kresebno-výrazová pomôcka ostatných predmetov vyučovacích. Na výstave v Prahe bol zastúpený tento smer expozíciou celého okresu z Českého Brodu. Na Slovensku sa ním zaoberá odborný učiteľ Fr. Musil na učiteľskom ústave v Bratislave, okrem iných niekoľko mladých učiteľov na vidieku.

3. Systematické cvičenia a zdôraznovanie bariev a barevnosti ako požiadavky dnešnej doby (ač je to aj požiadavka detskej duše). Stúdie prof. Hnátka, pokusy s barevnosťou u žiactva prof. Stan. Svobodu sú známe z »Našej Školy«, a revue pre kreslenie »Výtvarných Snáh«.

4. Krajné smery, sledujúce prísne konstruktivitu vecí ⌣ poznávanie priestoru, zastúpené knihou prof. Roberta Paška »Škola perspektivity«, orientácia v priestoru pomocou štvorcovej dosky, a prof. Růžičkom v Prahe, orientácia v priestore pomocou krychle na merickom, predstavovom základe. Sú to cvičenia pre žiactvo vyspelejšie a odborné vzdelanie remeselníkov veľmi dobré.

Tieto teorie a štyri skupiny len shrnuté dovedna môžu utvoriť nový ustálený smer kreslenia ako korektiv príliš voľného kreslenia na podklade psychologickom a prispeť k jeho ďalšiemu prehĺbeniu.

Nové smery sú výsledkom novej doby, jej užitkovosti, a preto privádzajú kreslenie opäť viacej nazad k jeho praktickému poslaniu v živote. Stránka citová a umelecká v nich ustupuje trocha do po-

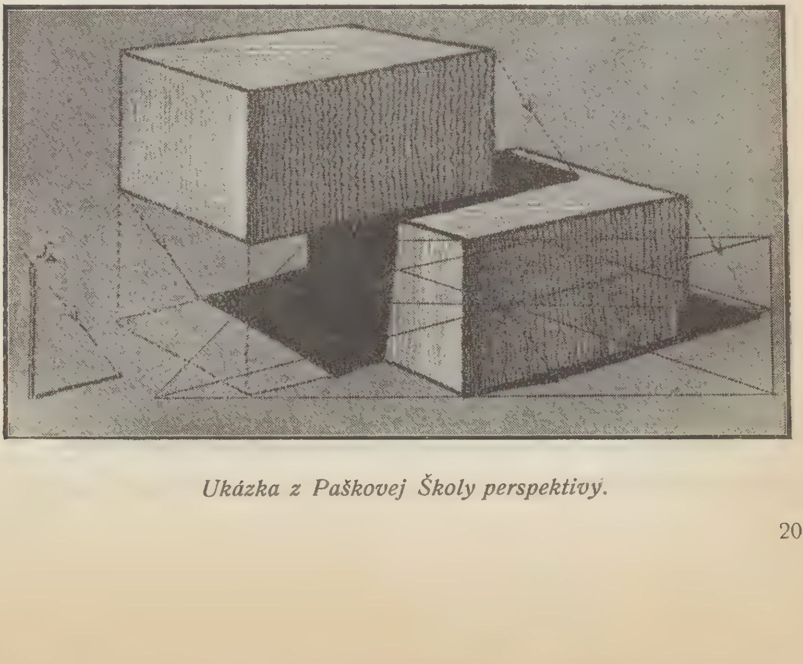

Ukázka z Paškovej Školy perspektivy.

zadia a žiada sa kresebné podanie veci bez zreteľa k talentom a sklonom jednotlivého žiaka. Tiež v praktickom živote a dnešnej dobe je treba vyjadrovať sa kresebne jasne a určite, menej citove a umelecky, mnoho z predstavy, a zriedkavo okresľovať dľa prírody.

V Československu vidíme v týchto nových smeroch vážnú potrebu aj ďalšej prípravy pre život a prijímame preto tieto nové názory ovlivnené tiež novým, viac užitkovým umením, vďačne a kladne. — Tiež obsah školského kreslenia dostáva tu užitkovejší ráz pre život a pre praktickú potrebu, od ktorej sa odklonil prvším výhradným estétstvom a detským expresionizmom.

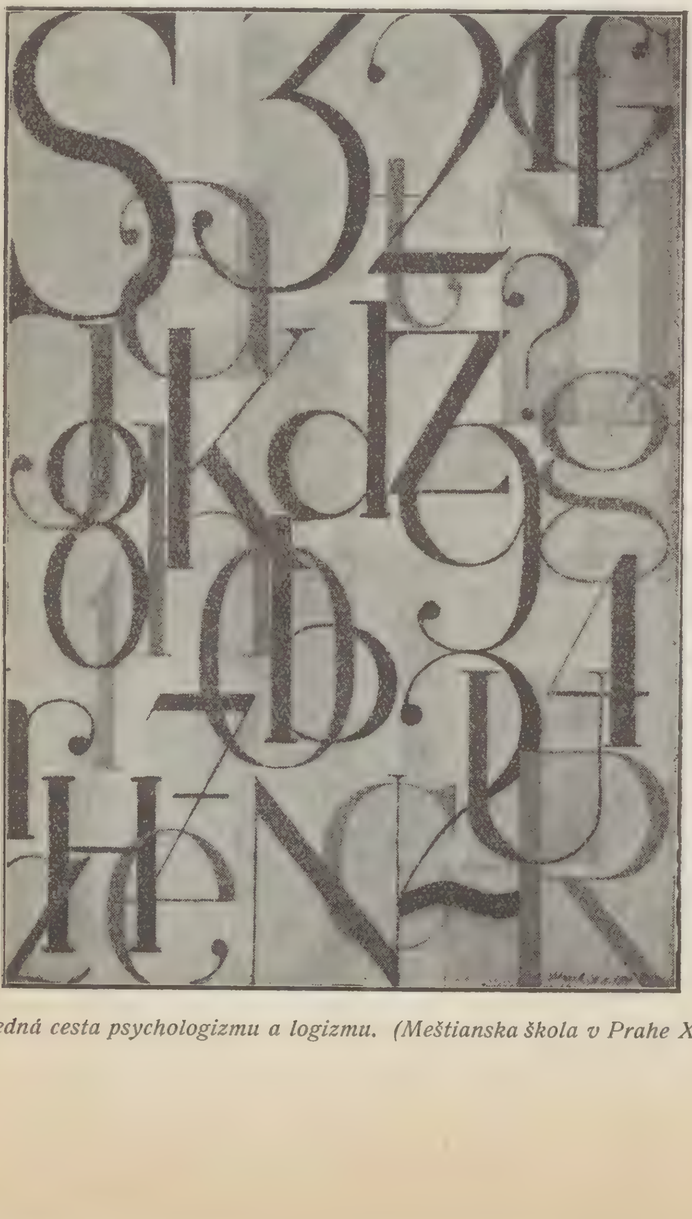

Stredná cesta psychologizmu a logizmu. (Meštianska škola v Prahe XI.)

V. BEZDEKOVÁ:

ŠKOLY V BERLÍNE.

Proces sjednotenia, ktorý sa v Nemecku započal slúčením politickým pod vedením Pruska v 70 rokoch minulého storočia, pokračuje vo všetkých smeroch a doba poválečná priniesla nový požiadavok sjednotenia v školstve. Školy v jednotlivých zemiach Nemecka vyrastaly po storočia z rôznych tradíc, pod rôznymi kultúrnymi a náboženskými vplyvmi, vyrastaly z rôznych koreňov kmeňových. Ešte školstvo predválečné má najrozmanitejší ráz a každá krajina snažila sa svoje školstvo podriadiť celkom svojim miestnym potrebám. Po vojne však, pod vplyvom jednak vnútropolitickej situácie, jednak pod nátlakom osudu porazeného státu, vyrástla potreba ešte väčšieho sjednotenia, hlavne kultúrneho. Na ríšskej školskej konferencii r. 1920 bol vo všetkých zemiach Nemecka zavedený spoločný týp školy, zv. Grundschule, ktorý má predovšetkým prevziať úkol výchovný a vedľa vyučovania má byť miestom spoločnej výchovy všetkých detí. Zavedením Grundschule zrušené bolo školstvo súkromné, v Nemecku veľmi rozšírené. Boly to trojročné Vorschulen, ktoré pripravovaly deti priamo pre vstup do škôl vyšších. Nebolo tu tedy spoločného základu výchovného pre deti všetkých vrstiev. Deti, ktoré po skončení školy odchádzajú do praktických povolaní, navštevujú osem rokov túto školu, deti vstupujúce na vyššie školy, odchádzajú po štyroch rokoch. Úkol Grundschule je predovšetkým výchovný. Má vychovávať deti v cítení národnom (Heimatschule), má uvoľniť detský prejav a aktivitu (Arbeitsschule) a má pestovať ducha spoločenstva v deťoch všetkých vrstiev (Lebensgemeinschaftsschule). Svojou jednotnou formou má umožniť všetkým deťom dľa nadania, nie dľa pôvodu si voliť životnú dráhu.

Na zmienenej ríšskej konferencii boly prvšie osnovy školské nahradené t. zv. Richtlinien, ktoré naznačujú program práce, kdežto prevedenie sa ponecháva na vôli učiteľovej. Školstvo každej zeme nesie stále svoj osobitný ráz, ale úkoly, ktoré kladie verejnosť a potreby doby na školy, sú základom k jednote učiteľstva, politicky, kultúrne aj nábožensky tak rozrôzneného!

Pokúsime sa načrtnúť stav dnešnej školy poprevratovej, ako sme ju mali možnosť poznať v Berlíne. Úkoly, ktoré nemecká škola prevzala na seba, snaží sa postupne uskutočňovať a učiteľstvo pomaly sa vpravuje do nových koľajníc. Nebolo tu náhlej premeny, ako vo Viedni, ale požiadavky života a potreby sociálne boly vonkajšími činiteľmi, ktorí prinútili školu premeniť svojho starého ducha.

Dneskajší stav školy berlínskej dáva tušiť väčšiu voľnosť — a priblíženie vyučovania životu. Vonkajší výzor triedy v priemernej škole berlínskej má prívetivý ráz: hoci nie je katedra odstranená, je tu badať väčšiu slobodu detí, ako v starej škole. Určitá vecnosť, reálnosť v smýšľaní (mentalite) detí preniká stále viac do školy a ručné práce stále ďalej si razia cestu do školskej práce. V triedach sú steny ozdobené výrobkami detskými, stoly s pieskom pre vyučovanie zemepisné, terraria a akvaria na oblokoch sú nielen ozdobou, ale aj súčiastkou vyučovania. Niektoré školy majú v podkroví upravené malé zoologické záhrady, starosť o ktoré nesú aj o prázdninách samy deti. (Chovajú tu nielen obvyklé zvieratá, morčatá, králiky a biele myši, ale aj hady, želvy, chrobákov a veľké klietky s najrôznejšími vtákmi.)

Vychádzky zapadajú tu do riadneho vyučovania a temer každý deň z rána možno v podzemnej dráhe stretnúť skupiny detí s učiteľom. Tieto vychádzky vnášajú do školskej práce časť onoho životného, prirodzeného ovzdušia, ktoré tak pôsobí na nás v školách viedeňských. Ešte užší styk veľkomestského dieťaťa s prírodou udržiava práca v školských záhradách. Tak okres Schöneberg má v rôznych miestach 46.400 m² školských záhrad. U nemocnice Augusty Viktorie pracujú na príklad na 10.800 m² dve ľudové školy, jedna pomocná, jedna Mittelschule (6ročná stredná škola) a tri gymnázia. Niekedy sú záhrady príliš vzdialené od školy a vtedy majú triedy pracujúce v záhradách vyučovanie v záhradných barakoch. Vedľa okrasných rastlín, pestovaných v skleníkoch, na skalách a v jazierkach, pestujú deti zeleninu. Každý žiak má svoj záhon, ktorý opatruje a ktorého môže použiť ľubovoľne pre kvety alebo zeleniny. Žatvu (sklízeň) si ponecháva. Záhrady majú aj zdravotný význam pre deti slabšie, v lete potom na lúkach trávia svoj čas deti, ktoré neboly prijaté do detských ozdravovieň alebo nesúčastnily sa letných výprav. Niektoré školy upravily dvor pre ihrisko a voľný pohyb detí, školy v okrese Friedenau majú veľké plochy lúk, kde deti odpoludnia cvičia a berú vzduchové a slnečné lázne. V iných školách môžu učitelia si tak rozvrhnúť učivo, aby v letných mesiacoch mohly triedy odísť na celodenný pobyt za mesto. V okrese Charlottenburg bolo o deti náchylné pľúcnym, srdečným a nervovým chorobám postarané tým, že tieto deti sa učia v lesnej škole. V letných mesiacoch navštevuje školu 270 detí z 35 rôznych škôl, zostávajú tu cez deň, len 50 žiakov (25 chlapcov a dievčat) tu aj nocuje (nepriaznivé rodinné alebo bytové pomery). V zime zostáva tu 160 detí po celý týždeň. Vyučuje sa za pekného počasia vonku, odpoludnia pracujú deti v záhradách, slnia sa a kúpu v bazene. O deti ostatných okresov starajú sa úrady pre mládež (Jugendamt). Deti od 6—14 rokov, telesne slabé, posielajú sa do ozdravovní. Aby nebolo konfliktov so školou, spojujú sa deti jednotlivých tried v nové celky, ktoré v ozdravovniach pod vedením učiteľovým vo vyučovaní pokračujú. (Erholungsheim Zossen, Eichkamp a pod. V Zossen vystrieda sa za rok 65.000 detí.) Tiež celé triedy a skupiny škôl materinských, pomocných a odborných a mládež škole odrastlá, ktorá sa musí telesne zotaviť, kým vstúpi do učenia, trávia 4—6 týždňov v podobných ozdravovniach, ďaleko za mestom. — Práve tým, že berlínska škola musela prevziať aj časť starostí o zdravie dieťaťa, nevoľky priotvorila životu dvere učebne, životu, ktorý so sebou prináša temer mechanicky aj zvýšenie činnosti žiakovej v školskej práci. Tá istá blízkosť života uvoľnila rozvrh a umožnila učiteľovi nedeliť látku prísne podľa predmetov, ale dbať na jej prirodzenú vnútornú spojitosť. Tiež usnadnila škole riešiť úkol výchovný, ktorý škola prevzala následkom kríze dnešnej rodiny. Ak bolo prv v starej Lernschule nesnadné zaviesť určitý duch pospolitosti do triedy, vyrastá dnes tento prirodzene z celého školského života a upevňuje sa na spoločných vychádzkach, na hrišti, pri prácach v záhradách a pod. Školské prostredie je len čiastkou výchovy sociálnej, ktorá siaha za hranice školy.

Dôležitú úlohu v tomto pomalom prerode hrá ústredný ústav pre výchovu a vyučovanie v Berlíne. Ústav soznamuje učiteľstvo s pokrokovými zásadami moderného vyučovania a výchovy, s pedagogickou psychologiou, poučuje o metodike a didaktike jednotlivých predmetov a pod. Pre učiteľov škôl jednotriednych sú kurzy zvláštne, podobne pre učiteľov škôl vidieckych a mestských. Tak roku 1926 usporiadal ústav v dobe veľmi krátkej — za pol roka 265 prednášok po všetkých väčších mestách Nemecka. Ústav poskytuje možnosť vzdelania pre učiteľstvo v cudzích rečiach, hudbe, robí zájazdy učiteľstva do cudziny a pod. Tým, že ústav prispôsobuje prednášky a kurzy potrebám učiteľstva, udržiava v ňom stálu potrebu ďalšieho vzdelania. Ústav plní tak veľmi dôležitú úlohu, že doplňuje vzdelanie učiteľstva, dáva mu stále nové podnety v práci a udržuje pokrok a vývoj v učiteľstve samom. Časté zájazdy jednotlivých organizácií učiteľských k učiteľom súsednej zeme v Nemecku, spoločná práca v pracovných týždňoch, kde sa prejednávajú súdobé potreby školy alebo vyučovania, sjednocujú učiteľstvo veľmi rozrôznené a ukazujú, že na pôde školy má každý jednotlivec hľadať tie prvky, ktoré by ho s ostatnými učiteľmi jednotily. Veľký počet prednášok a kurzov, poriadaných ústavom, poukazuje na to, že aj učiteľstvu tak vyspelého národa, ako je nemecký, treba ďalšieho vzdelania, že učiteľ musí mať stále určitý vzťah k súdobej kultúre a pokroku, odkiaľ by čerpal nové podnety k práci. Veď aj učiteľ na školách jednotriednych môže hľadať nové cesty a vnášať čerstvý prúd života do prostredia, v ktorom žije.

Vývoj berlínskeho školstva ukazuje, že nie je treba nákladných zmien a radikálnych reforiem vonkajších, že predovšetkým učiteľstvo samo musí reformy svojou prácou pripraviť a ich krok za krokom uskutočňovať. Dvere školy treba otvoriť životu a ten prinesie so sebou nové myšlienky, novú krásu do starých učebieň.

»Student nejlépe pracuje pro národ, připravuje-li se svědomitě pro budoucí své povolání. Netřeba si lámati hlavu, čím prospějeme národu; jestliže studuješ medicinu, nejlépe národu prospěješ, budeš-li dobrým a svědomitým lékařem; ty zase prospěješ nejlépe, budeš-li dobrým a svědomitým učitelem — jak jinak máme pracovati každý pro národ?« *T. G. Masaryk.*

GUSTAV KADLEČÍK:

VYCHOVÁVATEĽSKÉ NÁHĽADY A MYŠLIENKY ELENY MARÓTHY-SOLTÉSZOVEJ.

Motto:

> Vzdelání národu jest jediný pravý a hlavní prostředek, kterýmžto se jistě dojde k svobodě trvanlivé.
>
> *K. Havlíček.*

Úvod.

Tieto podnes platné slová nášho národného proroka mi prišly na um, keď som rozmýšľal, aké miesto v našej beletristickej literatúre zaujíma škola a jej činiteľ: národný učiteľ a, nakoľko sa naša literatúra beletristická zamestnáva priamo či nepriamo myšlienkami o výchove. Doznať musím, že škola, učiteľ a výchova nie sú celkom popeluškami v našej literatúre beletristickej. Mnohí spisovatelia, a to i z najprednejších, brali tématá k svojim prácam, alebo aspoň jednotlivé postavy k nim, volili zo života a z kruhu učiteľského.

Tak na príklad Kukučin a 'Vajanský. Zo spisovateľov školy Štúrovej bol to Mikuláš Ferjenčík, ktorý, ako by vedený horeuvedeným mottom, v svojej poviedke »Dva dni v chujave«, ale najmä v novele »Jedlovský učiteľ« ocenil dôležitosť práce učiteľskej na národa roli dedičnej a tedy činnosť vychovávateľskú.

Zo spisovateľov novšej doby je to najmä Elena Maróthy-Soltészová, ktorá náležite ocenila význam výchovy, a to nielen význam výchovy vôbec, ale aj výchovy národnej zvlášť.

V nasledujúcom chcem sosbierané pedagogické myšlienky a názory tejto našej najvýtečnejšej spisovateľky podať v jednotnom rámci a podľa mojich skromných síl i oceniť.

Výchovné názory a myšlienky Eleny Maróthy-Soltészovej, nakoľko sa týkajú výchovy školskej a národnej, votkané sú do jej menších aj väčších prác. V novele »V čiernickej škole« a v poviedke »Z minulej doby« oceňuje prácu roduverných učiteľov na národa roli dedičnej a vyjadruje sa o výchove národnej. Boj k národu sa vrátivšieho zemäna Šavelského a jeho ženy, jednoduchej a hrdej Slovenky Oľgy Laskárovej, proti okolitej pomaďarčenej šľachte, ako i proti panujúcemu politickému prúdu, opísaný v románe »Proti prúdu«, poskytuje príležitosť autorke, aby prejavila svoje názory najmä o výchove národnej. Veľmi primerané sú jej výchovné názory, prejavené v menších brožúrkach, ako na príklad v brožúrke »Slovenským deťom«, »Mládeži«, »Slovenským matkám«. I v autobiografii najdeme mnohé bystré postrehy z oboru rodinnej výchovy, ale najlepšie sa prejavujú jej názory na výchovu vôbec v zápiskoch o jej predčasne zomrelých dvoch deťoch, dcére Elenke a synovi Ivanovi. Hoci sama v úvode, napísanom ku knižnému vydaniu týchto zápiskov, skromne vyznáva, že ak by čitateľ v nich hľadal nejaké zvláštne vychovávateľské metody alebo spoľahlivé pravidlá, cítil by sa sklamaným, predsa ochotne priznáva, že výchovné myšlienky tam obsažené, i keď snáď so všetkými nemožno súhlasiť, i dnes nepozbyly ceny, a to preto, že nakoľko sa týkajú výchovy detí vôbec, písala ich matka, úzkostlivo sa starajúca o výchovu detí a práve preto bedlivo pozorujúca ich prejavy. Za tým účelom, aby s úspechom mohla vplývať na ne výchovne. Nakoľko sa týkajú výchovy národnej, zaujímajú preto, že ich písala žena, v národnom boji aktívnu účasť bravšia a v ňom zaoceľovaná. Myšlienky a názory o škole, učiteľoch zase sú cenné preto, že nám dávajú nahliadnuť do dielne ľudskosti v dobe tak asi pred 50 rokmi a že sa zakladajú na vlastnom pozorovaní spisovateľkinom.

Vychovávateľské myšlienky a názory E. Maróthy-Soltészovej soskupujem nie podľa jednotlivých diel, ale podľa pedagogických hesiel a to preto, že ich možno takto sostaviť v priehľadnejší rámec a tiež lepšie posúdiť.

Potreba výchovy, a to už pred narodením.

Smrť milovanej dcérky Elenky núti ju premýšľať o tom, čím by bolo možno zamedziť, aby nemrelo toľko dietok-kvietok i silných, keď príde na ne zlá choroba, a tu uvažuje takto: »Zdravotné pomery ľudí vyžadujú mnohú nápravu i prostredníctvom lekárskej vedy, ale iste viac ešte skrze to, aby sami žili v každom ohľade sriadeno, žeby všelijakou nesriadenosťou už vopred nepripravovali nekonečnú biedu budúcim pokoleniam. Koľko bolesti srdca, najmä rodičovského, by si tým usporili! A iste i prijde čas, kde sa stane vážna náprava nevyhnutnou a povinnou.« Hľa, ohlas to zásady Komenského, vyslovenej v »Informatoriu školy mateřské«, že o dieťa treba pečovať už pred narodením! (Moje deti, II. diel, strana 28.) Potrebné je, deti pečlivo vychovávať, lebo »deti naše slovenské sú najvzácnejší poklad rodičov. Láska rodičov k deťom je najsilnejšia láska, najmä zakiaľ sú bezpomocné.« (Slov. deťom.) Dobre vie spisovateľka, že je len v zdravom tele zdravý duch, preto odporúča »bedlivú výživu dieťaťa, najmä v prvom roku a najväčšiu čistotu.« »Matka má sama kojiť, ak len nie chorá; z márnivosti alebo pohodlia neslobodno sa jej od toho odťahovať. Kojná môže byť náhradou, ale zriedka kedy vyhovuje zdravotným a mravným požiadavkám. Vtedy možno umele kŕmiť, ale vždy pomaly odstavovať. Čistota u dieťaťa znamená viac než pol života, preto treba dľa možnosti denne kúpať.« (Slovenským matkám.)

»Vážnou povinnosťou je, starať sa aj o duševné a mravné zdokonalovanie. To je úloha nadmieru dôležitá.« (Tamže.)

Cieľ výchovy.

Kde-tu nejaký búrlivý výjav s deťmi, najmä s Ivanom, pobáda ju k tomu, aby sa zamyslela nad budúcnosťou svojich detí, nad ich povahou a aby premýšľala nad cieľom výchovy. Premýšľala takto:

»Život je pred nimi a viem, že v ňom čakajú ich všelijaké ťažkosti, priekory, nezdary a žalosti a ja nemám moci zachrániť ich od toho, odstrániť im to z cesty... Jediná pomoc je tu: dobre ich vychovať, správnemu rozhľadu priučiť, k životu pripraviť a proti nerestiam ich otužiť.« (Moje deti, I., str. 98. a 99.) I nepatrná na oko príčina, ako na príklad znechutenie Ivanovo k novému obleku, spôsobené dvoma kamarátmi-posmeškármi, alebo vysmiatie Ivana spolužiakom pre zimný kabát, ktorý práve preto len s odporom nosil, dáva jej príležitosť prejaviť názor, ako zabezpečiť dieťa proti mravnej slabosti, »ktorej temer všetci podliehame, a z ktorej je sa len tak možno vymaniť, ak sa charakter upevní, aby sa človek nedal mýliť lichým posmešným úsudkom.« (III., 29.)*) Opäť inokedy premýšľajúc o budúcnosti synovej a majúc pred duševným zrakom tie mnohé svody a čarovné požitky, ktoré ho budú vábiť, vyslovuje ako minimum, čoho má výchova dosiahnuť: »aby sa chovanec nikdy nezašpinil, ani na duši ani na tele.« (III., 262.) »A aby nebol nezdarný« (III., 66.), a na inom mieste (IV., 96.): »Uspôsobiť chovancov, aby vrodené im dobré sily v rozhodný čas prerazit si mohly cestu cez obkľučujúce ich slabosti« a »dospeť tak v osobnosť ušľachtilú a silného charakteru.« Či je to nie krásné vyjadrenie cieľu výchovy v rôznych variáciach?

Mládež má byť vedená k vysokým ideálom, lebo veď, ako Hviezdoslav hovorí, ona je držiteľkou rána a aká je mládež, taký je i národ. Má byť schopná rozvoja. Chce ju mať šľachetnú, mravnú. Preto sa i k nej priamo takto prihovára: »Veľké úlohy na teba čakajú, v ktorých bez veľkej mravnej sily neobstojíš.« — »Nepoddávať sa slabostiam, lebo koho opanuje slabosť, ten ku sile nikdy nedospeje.« — »V čom slabosť? Keď proti svojmu lepšiemu presvedčeniu hovieš nejakým náklonnostiam, ktoré ti škodia na duši, či na tele, a nedáš sa od nich odvrátiť. A v čom sila? Keď pilne sbieraš všetky potrebné vedomosti i zkúsenosti v školách i v živote a keď pri tom nežiješ sebavoľne, ale odpieraš zlu v sebe, ktoré, nech mu povoluješ, zkazilo by nielen teba, ale škodilo by každej dobrej veci, za ktorú chcela by si pracovať.« — »Ako rozoznávať zlo od dobra? Po účinkoch treba vec rozoznávať. A jako ich oddelovať a zlo vylučovať? Pevnou vôľou, lebo tá mnoho zmôže a veľmi silnie práve pri odpieraní zlu.« — »Takto sa pripravuj k životu, mládež moja drahá, lebo stavajú sa ti na rozriešenie ťažké problémy náboženské, sociálné, hospodárske, národnostné a iné — a uspokojivé riešenie každého jednoho z nich vyžaduje mnoho múdrosti, mnoho porozumenia, neochvejnej spravedlnosti i teplého citu. To musíš v sebe chovať, aby si k svojej úlohe dorástla, mládež naša! A to sa nedosahuje hravo, ale ťažkým usilovaním.« Ozaj krásné slová, prýštiace zo srdca zlatého. (Pokračovanie.)

---

*) Ďalšie odkazy už len takto budem udávať, označujúc rímskou číslicou svázok sobraných spisov a arabskou číslicou stranu.

ROZHĽADY • LITERATÚRA.*)

O. J. Novotný: ČINNÁ JEDNOTŘÍDKA. (Pokusy z let 1918—1926.) Státne nakladateľstvo, Praha, 1929, strán 260, cena 18 Kč (neviaz.), 22 Kč (viaz.). — Problémy škôl jednotriednych — tak mnohé a skutočne ožehavé — volajú po účelnom riešení. Niekoľko článkov, zaoberajúcich sa otázkami škôl menejtriednych a zvlášť jednotriednych, objavilo sa najmä v Školských Reformách. V prvších článkoch zdôrazňovala sa potreba reformy osnôv i metodického zpracovania. Minulého školského roku zobudil pozornosť článok zemsk. insp. Pluhaŕa o sjednotení menejtriednych škôl na podklade komunikačných prostriedkov. Na to sme uverejnili v Našej Škole preklad z Hyllovej knihy »Die Schule der Demokratie« o amerických konsolidovaných školách. — Knižná produkcia naša z oboru jednotriedok je veľmi chudobná. Teoretických prác nemáme žiadnych. Z praktických príručiek existuje len Vithova knižka »Rok života na hraničiarskej škole«, o ktorej sme pred časom referovali a ktorá vyšla, tuším, už v treťom vydaní. — Po Vithovej práci je Novotného »Činná jednotriedka« vítaným príspevkom k praksi jednotriednej školy. S tohoto hľadiska splnila táto kniha naše očakávanie, až ovšem na partie, ktoré sú pre problémy jednotriedky najcharakteristickejšie, totiž na osnovanie učiva a metody nepriameho vyučovania. Tu však autor odkazuje k ďalšej svojej práci, ktorú chystá (»Cykly výchovné učby«). Tým odpadá prezatým uvedený nedostatok a je nutné posudzovať knihu Novotného s iných hľadísk. — V prvom rade vycítite z »Činnej jednotriedky« opravdovosť, s akou poníma autor svoju prácu nielen ako učiteľ a vychovateľ školskej mládeže, ale aj ako čulý mimoškolský pracovník. Mimo to, kto pozná autora v jeho vlastnej praksi, spomenie si pri četbe jeho knihy na živý záujem detí, na radosť zo spoločnej a skutočne chcenej práce, vybaví sa mu priateľský pomer Novotného k deťom a mocný životný elán, ktorý jeho prácu sprevádzal. Kniha Novotného bude tedy nielen veľmi nabádavou príručkou, ale môže byť skutočne vzorným príkladom obetavej práce na škole jednotriednej. Okrem toho je praks Novotného dobre pripravená, premyslená, pohotová a primerane rutinovaná. Je badať, že autor často zápasil s množstvom problémov, ktoré mu bolo v dennej praksi riešiť. Súdime, že práve táto okolnosť a zároveň snaha podať všetko čo najvernejšie tak, ako bolo učivo prežívané, — hoci len v niekoľkých, ale bohatých príkladoch — zapríčinili určité nedostatky v knižnom zpracovaní bohatého materiálu, ktorý autor v Přehvozdí nashromaždil. Niektoré partie knihy mohly byť vhodne sdružené (IV.—VIII.), čím by bola kniha len získala na prehľadnosti. Tiež ukázky, ktoré sú veľmi pekné, mohly byť podané prehľadnejšie. Kniha Novotného je plná bohatých námetov na príklad v čítaní, v počtoch, v kreslení, v koncentrácii učiva na podklade prvouky, vlastivedy, občianskej nauky, a jazyka vyučovacieho — v samospráve a vo vlastnej výchove žiactva vôbec. Mnohé dobré podnety pracovné sa však ztrácajú v množstve neutriedených podrobností, v ukázkach žiakovských prác a v opakovaní výchovných principov. Psychologicky je kniha Novotného výsledkom studia všeobecnej a u nás obvyklej literatúry pedagogickej. Radi by sme práci priznali odbornejšiu znalosť aspoň v základných smeroch modernej pedagogiky, bohužiaľ, v tomto diele toho väčšinou postrádame. Je tedy nutné charakterizovať »Činnú jednotriedku« Novotného ako dielo, ktoré vyrástlo z plodnej intuície a životaplnej snahy uskutočniť aspoň to, čo bolo na dosah ruky. S tohoto hľadiska môžeme knihu plne doporučiť. *Fraňo Musil.*

---

*) Za obsah referátov a kritík zodpovedajú recenzenti, podpísaní menom alebo šifrou.

Ed. Štorch: DĚTSKÁ FARMA, eubiotická reforma školy, Brno, Praha 1929 (Ústr. spolok jednôt uč. na Morave a Dědictví Komenského v Prahe), cena 30 Kč pre nečlenov, str. 181. —Štorchova »Detská farma« je písaná priamo so živelným záujmom. Z každého slova cítite pioniersku opravdovosť a sugestívnu silu, s akou vie cez všetky prekážky pracovať len ten, ktorého slová sú ztelesnené, ktorý dosahuje aspoň z časti vytčených ideálov vlastnou siľou. »Detská farma« vás naplní bôľom i radosťou, číta sa jako román, ale je to skutočnosť. Je tedy Štorchov spis neobyčajne poučný nielen ako jedinečný náš príklad, ale zároveň ako trpká obžaloba našich úzkych pomerov a jako súbor faktov, ktoré hovoria presvedčive pre novú školu, pre lepší život v škole. Kto si prečítate Štorchovu knihu, musíte sa zamysleť nad terajším neblahým stavom našich škôl, a verím, že mnohí vyjdete s deťmi do voľnej prírody, aby ste si tam zbudovali školu zdravú, naplnenú vonným vzduchom a liečivým slnkom. Verím, že Štorchova kniha nadchne mnoho kolegov k uskutočneniu školy v prírode! — Naše školstvo vo svojich základoch zostarelo, vyžilo sa. Na 43% našich škôl nemá ani ihriska, ani telocvične, ba i niektoré novostavby školských budov neodpovedajú moderným požiadavkám hygienickým. Deti ztesnané v dusných učebniach, preslulých — i na vidieku — zvláštnou atmosférou, krčia sa v predpotopných laviciach — a to ešte mnohokrát v abnormálne veľkom počte. V Budapešti vykazuje statistika na 96% detí, ktoré potrebujú zotavenia. V Prahe je na 65% detí na zdraví ohrožených, vo Vysočanoch a na Hradčanoch dokonca 95%! Ba i naše vidiecke deti sú ohrožené tuberkulózou. Až z 55% (!) riadi tuberkulóza v našich vidieckych školách! Tu sa nedá pomôcť ani telocvičňou, ktorá je púhym núdzovým zariadením na úkoly, ktoré má novodobá škola. Ďalšou obžalobou súčasnej školy je naprostý nedostatok šatní, spomenutý už veľký počet detí, preplnené učebné osnovy, všeobecné preťažovanie žiactva rôznymi drobnými domácimi prácami a nadmierou domácich úloh vyžadovaných často aj nerozumnými rodičmi. »Škola budúcnosti bude tak zariadená, aby sa deti naučily všetkému v škole.« — Individualita detí sa potlačuje kasáreňským zariadením škôl a bezmyšlienkovitým preplňovaním učební. Školská pedanteria znervozňuje celé školské ovzdušie, a biedné učiteľovo finančné rozpoloženie odoberá často deťom dobrého vychovateľa a veselého spoločníka. Prach a dusno, samá starosť, ztrnulosť, to sú — bohužiaľ — typické znaky nášho školského priemeru! A k tomu pristupuje ešte ďalší neblahý činiteľ, vyjadrený v Štorchovej »Detskej farme« slovami: »Nikdo mi nepodal pomocné ruky.« — Napriek tomu dáva sa Štorch do práce, aby založil ideálnu školu v prírode. Spoločnou prácou so žiakmi učiní svoj sen skutkom, ktorý sa smelo môže postaviť po bok i skvelým ukázkam mohutného reformného hnutia po prírodných školách v cudzine. Štorchov pokus je toho druhu u nás jedinečným, zatiaľ, čo cudzina nás — ovšem i v tomto obore — na míle predhonila. Tak na príklad v Spojených Státoch amerických je nateraz 800 škôl v prírode s 5000 triedami, v Bostonu bola už roku 1894, vo Švédsku existujú školy v prírode už od r. 1907. U nás neni dosiaľ ani jedinej oficielnej kompletnej školy toho druhu. Dokonca jedna pražská zahradná škola bola založená »na čierno«! Na Slovensku jestvuje dosiaľ, pokiaľ je z časopiseckých zpráv známe, jedna záhradná trieda (úradne povolená). Školy záhradné konajú svoj dobrý úkol vo veľkých mestách. Zvlášť pozoruhodné po tejto stránke je školstvo lipské. Zmienky zasluhujú aj školy v Holandsku a inde, kde sa zakladajú školy, ktoré majú celú prednú stenu zariadenú tak, že sa dá otvoriť. Najpozoruhodnejším typom škôl v prírode sú školské farmy, zariadené so širším komfortom. (Farma Šackého pri Moskve, Scharfenberg v Berlíne a iné.) Pri farmách býva i poľné hospodárstvo. Obvykle sa pestuje zahradníctvo. Do programu škôl v prírode zapadá i cestovanie, skauting, zimný sport, hry vo voľnej prírode, vôbec čo najviac voľného pohybu. To všetko pri stálom pobyte na čistom vzduchu, častom pobyte na slnku, pri riadnej výžive a primeranom odevu, má blahé účinky na životný rozvoj a tiež na vývoj duševný, čo sa dokázalo statisticky. »Tri štvrtiny pedagogických ideálov uskutočňuje škola v prírode«, je pružná, voľnejšia, je prirodzeným podkladom pre koncentráciu, sbližuje učiteľa s deťmi a stáva sa tak ideálom výchovy. — Štorchova práca je zo všetkých týchto hľadísk veľkým a priekopníckym dielom, budovaným zo skrovných a často vlastných prostriedkov na príkladnej láske k deťom. Zaslúži, aby bola nasledovaná. Každý, kto sa o školy v prírode zaujíma, najde v »Detskej farme« základné poučenie. Ostatné už dajú pomery samy — u nás, zvlášť na vidieku, hnutiu tohoto smeru priaznivé, aspoň pokiaľ sa týka podmienok prírodných. Mnohé školy dokonca ležia v hore a pri vode, majú ideálne podmienky pre detské ihrisko a sport. Nuže, prečo sotrvávajú ešte ďalej v dusných učebniach? Či by sa na celom Slovensku nenašlo niekoľko priekopníkov? Za nimi by už hnutie rástlo samo od seba. Tu nepomôžu námietky, že na vidieku a v malých mestách je vzduchu dosť. Tieto námietky boly vyvrátené statistikou. Všade je treba zainteresovať občianstvo a s ním, zvlášť s rodičmi školských detí, pracovať na lepšej budúcnosti. Nie slová, ale skutky — to je práca za národ, za ľudstvo a tiež za novú školu! Knihu Štorchovu ako výraz opravdového činu i ako dobre teoreticky založenú príručku vrele odporúčam. *Fraňo Musil.*

E. Strnad: SITUACE DĚTSKÉHO KRESLENÍ V SOUBORU PRAKSE ŠKOLNÍ. Přehledy, úvahy. Lysá n. L. 1929. Cena 15 Kč. — Strnad podáva nám tu prehľad po súčasných otázkach školského kreslenia s hľadiska prakse, ako sa v posledných rokoch rýsujú najmä na anketách a posledných veľkých výstavách (Medzinárodný kongres kreslenia 1928 v Prahe, Výstava súdobej kultúry v Brne, 1928), ktoré boly bezprostredným podnetom tejto kriticko-polemickej stúdie. Z práce je patrný pevný pomer autora, ktorý už dlhé roky sa týmto oborom zaoberá, k jednotlivým vývojovým etapám v školskom kreslení u nás. Hneď na počiatku vystihol autor základnú myšlienku, okolo ktorej sa točí činná praks nielen v kreslení, ale v psychologii učenia vôbec: Kreslenie môže byť osvojené len kreslením a nie učením o kreslení. Myšlienka síce na pohľad samozrejmá, ale v celku ešte málo uskutočňovaná. Je ňou vyjadrený priamy pomer k učeniu, priama metoda vyučovacia a nie práca s okľukou. Priama metoda hovorí aj pre kresbu životných komplexov, ako ich dieťa zachycuje vo viac či menej spontánnych kresbách expresívnych i v pozdejšom impresionistickom podaní. Odtiaľ je Strnad zastáncom takzv. prejavovosti, ako o nej tiež píše do Našej Školy. Pri tom vie hodnotiť ukázňovanie detskej kresby a jej cieľavedomé vedenie naproti smeru čiste subjektívnemu, ako sa tento prejavil na príklad v niektorých našich pokusných školách. Pozitívne reaguje Strnad na konstruktivizmus Matějčkov a na prácu prof. A. Růžičku, kdežto k pojmosloviu kresliarskemu, ako si ho predstavuje dr. R. Šimek, zaujíma autor stanovisko vyplývajúce zo srovnania kreslenia s merbou. Tiež k iným úkazom na poli našej školskej prakse stavia sa Strnad kriticky. Vystihol správne stav našej psychologie kreslenia, ktorá sa dosiaľ nedostala cez čistú teoriu k jadru praktických otázok tak, aby učiteľ nemusel denne viac-menej intuitívne riešiť ťažké otázky sám. Neni potom div, že praktik nerád siahne k stúdiam púhej psychologie; nie preto, že by tu nebolo dosť záujmu, ale z toho jednoduchého dôvodu, že sú mu v danej situácii jeho školskej práce aktuálnejšími ožehavé problémy diakticko- a pedagogicko-psychologické. A ovšem — prirodzene — tam, kde neni pevného vedeckého základu, nastávajú nielen časté zvraty v praksi, ale stále tápanie a mnoho zbytočne potlačeného papieru v knihách a odborných časopisoch. Preto i Medzinárodný kongres kreslenia bol tiež výmluvným dokladom súčasného stavu vedeckej práce v kreslení v jednotlivých státoch, jak ich autor hodnotí. — Kniha obsahuje ešte mnoho iných drobnejších, ale bystrých postrehov. Doporučujeme. *F. M.*

*

Antonín Jenne: SLOH NA ŠKOLE MĚŠŤANSKÉ. Nakladateľstvo A. Píša v Brne, 1928. Str. 102. Cena neudaná. — Táto metodická práca chce určiť spôsob a postup slohovej výučby na meštianskej škole, avšak nedosahuje svojho cieľa, čoho dôvody sú niekoľkoraké. Už východisko spisovateľovo neni dostatočne premyslené, lebo spisovateľ sa domnieva, že podstatným a skoro jediným pozoruhodným zreteľom je rozdiel medzi meštianskou a ľudovou školou, ktorý sa javí v tom. že na ľudovej škole je systém triednych učiteľov, kdežto na meštianskej škole sú učitelia jednotlivých predmetov, čím je vraj neobyčajne zťažený užší, dôveryplnejší styk žiakov s učiteľom. To je len z menšej čiastky pravda. Dobrý učiteľ vie získať duše žiakov i len pri niekoľkých hodinách týždenných, kdežto učiteľ slabý ostáva žiakom vzdialený i pri stálom styku. Hlavný rozdiel medzi meštianskou a ľudovou školou je vekový, čo znamená fyziologický a psychologický, kdežto ostatné rozdiely sú rázu podružnejšieho a sú dané zväčša týmto rozdielom (učitelia predmetov, metoda, cieľ vyučovací). Autor dotýka sa tohoto hlavného rozdielu, tuším, len raz. Ďalšou zásadnou vadou práce je jednostranné pojatie slohu jako krásného vyjadrovania a jako »prípravy k umeniu literárnemu so všetkými slasťami z tvorenia a so všetkými (temer) »starosťami spisovateľskými — až do neúprosnej kritiky.« Sloh je vraj »krásné, logicky usporiadané, gramaticky správné vyjadrenie myšlienok.« To je zrejmo literárne-estetické pojatie slohu, pri čom sa priplieta gramatická správnosť, ktorá neni tak nezbytným prvkom dobrého slohu, jak sa myslí. Sú ľudia, ktorí píšu s chybami gramatickými (i niektorí spisovatelia a dobrí spisovatelia), a predsa majú pekný sloh. A sloh, takzvaný krásny, má rôzny ráz podľa účeľu, za ktorým píšeme, i podľa osobnosti, ktorá píše. — Pojať sloh v škole jako »prípravu k umeniu literárnemu« je nie len jednostranné, ale aj naskrze nepedagogické. Koľko žiakov má talent umelecko-literárny? Koľko jednoduchých občanov príde do situácie, v ktorej by malo význam, či píšu alebo hovoria umelecko-literárne? Koľko učiteľov je založených vskutku literárne, umelecky, básnicky? Ide akiste viac o jasnosť a správnosť myšlienok a predstáv, o príčinnú spojitosť (logické usporiadanie) a o tú gramatickú správnosť. To pekné môžeme vypestovať len u niektorých žiakov pomocou četby a správneho jej výkladu a obratným výkladom básnických ozdôb. Žiaci na škole ľudovej sú bezprostrední, nekritickí, podávajú sa tak, jak sú, so všetkými prednosťami, ale aj nedostatkami. Avšak žiaci na škole meštianskej rýchlo dospievajú rozumove, kritizujú druhých i seba a preto sú menej poddajným materiálom, preto už tak ľahko nenapodobujú a preto sa aj »hanbia« užívať kvetnatého (básnického!) slohu, obávajúc sa ostrej kritiky a cítiac svoju slabosť. Je pravda, že im je cudzia a smiešna naivnosť detí ľudovej školy, ale ďaleko nie sú ešte tak vyspelí, jako sa domnieva autor. Básnický sloh v próze neni ľahší ako v básniach. Básnický sloh tryská z duše básnicky založenej. Autor správne píše, že sa básnik rodí a preto je chybné chceť vychovať všetky deti v akýchsi polobásnikov. Polobásnici sú horší ako nebásnici. A nebásnikov je zdrcujúca väčšina ľudí, ako sa jednoducho presvedčíme, ak uvedomíme si, koľko ľudí číta básne — dobré básne. — Je to vraj dôsledok všestrannej výchovy umeleckej, keď sloh na škole meštianskej vedome učiníme prípravou k umeniu literárnemu. Autor vidí túto všestrannú umeleckú výchovu vo vyučovaní kresbe, návšteve galerií, výstav umeleckých, vo výzdobe školy reprodukciami umenia výtvarného a v nových smeroch výučby spevu a hudby. Keď by sa to tak ozaj robilo a mohlo robiť na všetkých školách meštianskych, mohol by to byť iba prvý úvod ku všestrannej výchove umeleckej. Avšak tak sa to nerobí a robiť nemôže. Čo sa v kreslení vydáva za umelecké! Jak často sa ukazujú žiactvu reprodukcie slabých vecí i veľmi chatrné reprodukcie dobrých vecí jako umenie! A koľko sto meštianskych škôl nemôže ísť ani raz na výstavu, ani do galerie. O umeleckej výchove v speve na meštianskych školách je možno hovoriť len zriedka. — Predpokladá tedy autor, čo neni, a preto aj dôsledky sú chybné. Autorovi sú mnohé veci nejasné, ač má i dosť správnych postrehov. Tak myslí, že budiť smysel pre umenie je to isté jako budiť smysel pre pravdu, dobro a krásno. My vieme dnes, že mnohí umelci sú veľmi málo orientovaní vo veciach dobra i zla, že ani pravda a krása nie sú pojmy tak celkom shodné a že i dobro a pravda sú veľmi často v konflikte. Je treba presnejšie sa vyjadrovať. — Autor správne hovorí, že je treba na meštianskej škole slohu sústavne učiť, avšak odmieta vôbec obsah čítaného článku, básne alebo knihy jako nevhodné pre cvik slohový. V živote síce často produkujeme slohove (ústne alebo písomne), ale často tiež reprodukujeme, čo sme počuli alebo čítali. Využívanie četby pre zvláštne úkoly slohové (charakteristiky, obmeny, úvahy) je vyšší stupeň. Ostatne podať stručne, výrazne a pekne obsah četby neni ľahšie ako napísať niečo z vlastnej zkúsenosti. Naopak. Obsah básne je dokonca do neba volajúci hriech (nie hriechom) proti umeniu, je barbarstvo (nie barbarstvom). Nie — zle podaný obsah a zle vypracovaný slohový celok je vždy barbarstvo, avšak pekne, jasne podať obsah básne je úkol veľmi ťažký a autor by dobre urobil, ak by sa o to pokúsil. Alebo: Úlohu o železe jako najužitočnejšom neraste pokladá za absurdnú. Mne sa pozdáva byť absurdnejšia, lebo je pre praktický život menej účelná, úloha opisujúca chybne (celkom istotne chybne) scénu zo života pravekého človeka. Povedať niekoľko rozumných viet o železe a jeho užití neni tak ľahké. Je treba to len zkúsiť. Autor prijíma nekriticky tézu, že rečníkom sa človek stáva a je možné na rečníka sa vycvičiť. Nie, kto nemá rečníckeho nadania, nikdy sa slušným rečníkom nestane. Spisovateľ hovorí o realizme a naturalizme Boženy Němcovej, ač by mal hovoriť len o jej realizme a romantizme, lebo naturalizmu je Němcová vzdialená na hony. — Na počiatku uvádza autor ako príklad nemožného úkolu slohového životopis Boleslava Jablonského, avšak ďalej vraví, že si žiaci slohove zpracovali životopis niektorého básnika, naučili sa svojej práci nazpamäť a potom ju prednášali ostatným. A bolo to vraj dôležité, poneváč rečníctvo je dosiaľ našou slabou stránkou. O čo vraj lepšie a istejšie vie prehovoriť i prostý ruský človek. Odriekať zpamäti slohový celok vopred napísaný — neni ešte rečníctvo. A hovor ruského mužíka neni ešte reč. I náš dedinský človek vie o svojich veciach veľmi dobre hovoriť, ale ak má rečniť o predmete ležiacom mimo dosah jeho denných záujmov, ztratí hlavu náš sedliak i ruský mužík. — Z príkladov uvedených v knižke na potvrdenie úvodnej teorie ide na javo nado všetku pochybnosť, že žiaci autorovi nepracujú spontánne, ale že sa nútia do pózy básnikov, čo im však nijako nesvedčí a z ich prác slohových robí zväčša frázovité napodobeniny. Autor sa vyhnul naivnosti, ale upadol do strojenosti, neprirodzenosti a výsledky sú slabé. Tak »Úvod ke knize mládí« je rad fráz nahromadených žiactvom bez vnútornej pravdivosti. 12—13ročný žiak nemôže napísať z vlastnej duše slová: »A kdyby snad někdo z nás po letech probíral se v tvých zažloutlých listech, kéž vynoří se mu vzpomínky na časy dávno minulé, na slunné dny tepla a veselí, na ideály a myšlenky dávno snad zničené nelítostným osudem.« — Nepravdivý a preto nijako krásny je úkol »Podzimní jitro« od tohože žiaka, v ktorom podzim líči sa jako zasmušilý, zamračený starec, ač v septembri a ešte v októbri bývajú krásné, slnečné, veselé dni, ač v jeseň dozrievajú slivy, jablká, hrušky, hrozno. A tu je len vláda smrti a ticha, hmly jako u lôžka umierajúceho, havrani jako pohrební speváci, príroda jako chrám, v ktorom sa slúži zádušná omša, slnko vraj len na poludnie vypláva z hmiel a niekedy aj niekoľko papršlekov jeho sa prederie k zemi. Samá smrť, hmla a šero. A predsa je podzim vyvrcholenie úžasnej, tajomnej práce prírody a príprava nie k smrti, ale k odpočinku a novému životu, novej práci. To, čo nám autor podáva jako ukázku práce žiakov za jeho vedenia, neni realizmus, neni život s celou drsnosťou, ktorý chce uviesť do školy, ale je to sentimentálny romantizmus, a to len vo frázi, nota bene vo frázi banálnej. — Jak neprirodzený, nemožný, romanticky groteskný je »Sen minulosti«, v ktorom žiačik opisuje svoj údajný sen o stretnutí sa s diablom, ktorý mu ukázal popravu pánov na Staromestskom námestí. Ale chlapec sa zobudí, mamička mu donesie raňajky a on zabúda na svoj sen. — Na nešťastie príde do školy a tam je inspirovaný, aby svoj sen, ktorý si ovšem neobratne vymyslel, napísal za úlohu. Niektoré ukázky sú na 3—4 stránky tlačové, čo je ovšem priveľa. Úvaha »O štěstí« je banálne rozjímanie o tom, že v palácoch boháčov nieto šťastia, ale v chalúpke chudobných býva šťastie a spokojnosť. Kto by tomu dnes veril? Či je aj to život so svojou drsnosťou? Neni to filozofia, robená boháčmi pre chudobných, aby im neprišlo na um zatúžiť po blahobyte? Smrť vraj vchádza do palácov a vyvoláva tam zármutok. A či do chalupy smrť nepríde? — Tak by sme mohli skoro pri každej ukázke uvažovať o obsahu i o forme. — Autor precenil sily žiakov prechádzajúcich dobou prerodu, áno ostrého zlomu, v ktorej nieto kľudu v dušiach žiakov, ale je chaos, zmätok, búrka. K tomu ešte postavil privysoký, pre väčšinu žiakov vôbec nedosažiteľný cieľ a sám si nevyjasnil základných vecí. — Správne podotýka, že hodina s 50 minútami nestačí zpravidla pre prípravu i popísanie úlohy. Mýli sa však, ak sa domnieva, že žiaci majú pracovať všetky úkoly najsamprv na nečisto. Nie —. Písanie. na čisto učí rýchlej, pohotovej formulácii myšlienok, rýchlosti v disponovaní a koncentráciu duševnú. Ak je úloha správne volená, žiakom blízka a vecne známa, nie nesnadná a primerane pripravená účelným rozborom, môžu ju žiaci napísať hneď na čisto. Pri úlohách domácich nech píšu najsamprv nečistopis. — A nemyslime, že len takzvaný sloh básnický, kvetnatý je pekný. I jednoduchý sloh môže byť krásny. Pozorujme bedlive založenie žiakov. Niektorí majú smysel pre výraz poctivý, iní sú v najvyšších rozpakoch, ak majú sa vyjadriť básnicky a majú najradšej vecnosť, jednoduchosť a stručnosť. Nauku o jednacích písomnostiach kladie autor správne do občianskej nauky. Chceť robiť slohové cvičenie so zvláštnym zreteľom k určitej partii mluvnickej alebo pravopisnej, je pochybené. To viaže. A dobrý sloh vzniká len pri uvoľnení duševnom. — Dobre ukazuje spisovateľ na plodnosť citových námetov a na význam vzájomných opráv slohových úloh. Dobrou pomôckou je zapisovanie pamätihodných vecí zo života jednotlivcov, triedy, obce i národa do Sborníku prác, Knihy mladosti a podobne. — Záverečné poznámky o postupe v jednotlivých triedach mnoho nepovedia. Lepšie by bolo označiť jednotlivé ukázky tiež príslušnou triedou. *—sk—.*

H. Gregorová: SLOVENSKÁ ŽENA PRI KRBE A KNIHE, Mazáčova slovenská knižnica, strán 250, cena 24 Kč. — Spisovateľka prispela touto knihou veľmi mnoho pre objasnenie života slovenskej ženy v minulosti a v prítomnosti. Zvlášť zaujímavé sú portréty prostých žien z ľudu. Čitateľ z knihy H. Gregorovej pozná, jak veľké hrozilo nebezpečie slovenskému národu, ako je patrné z predválečnej korespondencie vynikajúcich pracovníc na Slovensku. Doba súčasná je posúdená Gregorovou dľa môjho názoru príliš subjektívne. Konečne aj autorka sama v predmluve uvádza, že nie vedecké intencie, ale láska viedla jej prácu. *-s-*

Zuzka Zguriška: OBRÁZKY Z KOPANÍC. Mazáčova slovenská knižnica, str. 180, cena 21 Kč. — Kniha obsahuje 12 pútavých poviedok, v ktorých vystupujú bodrí Myjavčania a Brezovania v situáciach veselých i smutných, pri svojich denných radostiach a strastiach. Postavy sú plastické a milé. Dobrý dojem je ešte zvýšený svižnými kresbami Ľ. Rambouskej. Kopaničiarsky dialekt dodáva práci neobyčajnej sviežosti. *-s-*

KNIŽNICA »MLADÉHO VŠEUMĚLA«, vydáva »Epos«, Brno-Žabovřesky. Svázok po 4.20—4.80 Kč. 1. sv.: Jak si sám udělám elektriku třecí; 2. sv.: Jak si sám udělám různé elektrické přístroje; 3. sv.: Jak si sám udělám elektriku influenční; 4. sv.: Jak si sám udělám větrník. — Autorom všetkých svázkov je J. Dovárka. V brožurkách je po krátkom úvode precizný výklad ku všetkým súčiastkam. Každý svázok má 2—3 prílohy, na ktorých sú zakreslené všetky súčiastky strojkov. — Hodí sa preto ako návod pre vďačné námety na vyššom stupni v ručných prácach, ak je tam tiež obratný konstruktor-učiteľ, pohotový k tejto remeselníckej sústave neobyčajne účelnej, ale tiež pracnej. Doporúča sa totiž pracovať v tvrdom dreve atď. — Napriek tomu však vítame tento druh vážnej a zaujímavej práce, ktorá môže už vystriedať amatérstvo rádiové, alebo ho doplniť a rozšíriť. Pripomína to švédsky slöjd, ktorý však je systematický a principielný, čo táto knižočka nemôže samozrejme priniesť. Ale aj tak je to podnik sympatický a cenný. *E. S.*

ZPRÁVY.

V státnom nakladateľstve v Prahe vyšly štyri publikácie pre globálnu metodu: dve čítanky pre triedu elementárnu a ku každej čítanke metodický návod:

Musilová-Příhoda-Musil: PRVNÍ KNIHA, ilustroval Oldřich Cihelka, schvál., strán 152, cena výtisku v celoplátenej väzbe 20 Kč. K tejto čítanke vyšla zároveň rukoväť ČTENÍ V ELEMENTÁRCE, strán 128, cena 12 Kč s týmto obsahom: Psychologia čítania, čítanie hlasité a pre seba, metody elementárnej četby, závislosť čítania na pravopise, metody globálneho čítania, čítanie a písanie, prípravné cviky, mechanický výcvik v čítaní, čítanie rýchle a čítanie pre seba, čítacie hry, systém Prvej knihy, čítací materiál, meranie slovnej zásoby v Prvej knihe, slovná zásoba v článkoch Prvej knihy, abecedný soznam tvarov, frekvencia nácvičných skupín, literatúra.

Súčasne vychodí v tom istom nakladateľstve v Prahe tiež aj čítanka St. Vránu a Vlad. Konvičku DETI, ilustroval Vlad. Konvička, schvál., strán 69, cena 10 Kč, neviaz. a VYUČOVÁNÍ ČTENÍ METODOU GLOBÁLNÍ (Průvodce k čítance Děti), strán 55, cena 6.50 Kč. Obsah: Metoda globálná, analyza slov, Fonetické cvičenia, poznávanie slov, čítanie myšlienkových celkov, výcvik širokého zorného poľa, čítanie nahlas a čítanie pre seba, čítací materiál konkrétny a zaujímavý, význam obrázkov pri čítaní, hry a dramatizácie, cvičenie v čítaní, pomôcky, tiché zamestnanie, správne čitateľské návyky, četba mimočítanková, orientačné poznámky, doba prípravná, čítanie z čítanky, písanie.

POKUSNÉ REFORMNÉ ŠKOLY. Reformné hnutie v našej republike dochádza realizácie hlavne zásluhou Školy Vysokých Studií v Prahe. Záujem o novú organizáciu nášho školstva rozvinul sa zvlášť po Pedagogickom týždni ČOU, poriadanom za veľkej účasti učiteľstva zo všetkých krajov republiky na jaseň minulého roku. Po četných a skutočne vybraných prednáškach sústredil sa potom záujem hlavne na problém a podrobný plán jednotnej diferencovanej školy, jak ho vypracoval dr. Příhoda. Ministerstvo školstva konečne v poslednom týždni prázdnin povolilo reformné školy, a to od 1. septembra 1929 v Prahe, Říčanoch, Humpolci a vo Zlíne. Sriadenie pokusných reformných škôl je významným krokom k uskutočneniu školskej reformy u nás, je reálnym výsledkom ankety o školskej reforme a tým tiež ukazovateľom lepšej budúcnosti nášho školstva. Škoda, že na slovenskej pôde chybujú dosiaľ želané predpoklady pre školské pokusy tohoto rozsahu. Volanie učiteľstva po vysokoškolskom vzdelaní je oprávnené, poneváč od neho závisí ďalší pokrok v školstve samom. Učiteľstvo v českých zemiach siahlo hneď po prevrate v tejto otázke k svojpomoci a vybudovalo dve vysoké školy pedagogické, odkiaľ sa reformy školské organizujú pod vedením pedagogických teoretikov a školených praktikov. Naproti tomu u nás narážame stále na nedostatok spolupráce učiteľstva s univerzitnými profesormi. Praha a Brno ukázaly, čo sa dá vybudovať i z pomerne malých prostriedkov. Vítame tedy záujem ČOU na sriadení ŠVSP v Bratislave a úfame, že sa jej podarí realizovať dávny sen slovenského učiteľstva. Bolo by iste škoda, keby sa škola, o ktorej uskutočnenie pracovala i Pedagogická Spoločnosť Slovenská a Sväz Slovenského Učiteľstva po celý rok veľmi húževnate, neuskutočnila! — Ako na zavolanú vyšla práve tlačou kniha Organisace střední školy od dr. V. Příhodu, v ktorej každý kto sa zaujíma o reformu školskej organizácie, najde vhodného poučenia. Vydal Spolok čs. filosofov a prírodovedcov, Praha, 1929. O knihe prinesieme referát. — Práci v pokusných školách zdar!

UNIVERZITNÉHO UČITEĽSKÉHO KURZU V KREMNICI zúčastnil sa veľký počet učiteľstva, zvlášť mladého. Prednášky univerzitných profesorov boly sledované s nevšedným záujmom. Z programu odpadly prednášky prof. Chlupa a dra Příhodu, ktorí sa z rodinných dôvodov nemohli dostaviť. Napriek tomu poriadateľstvo kurzu program vhodne upravilo a doplnilo a celkom dobre horeuvedené prekážky prekonalo, pokiaľ sa však pôvodného plánu týka, nebolo v moci poriadateľstva, aby nahradilo tak ťažké a nepredvídané ztraty. — Na kurze prednášali: univ. prof. Rádl, Osuský, Kamarýt, Bláha a Tvrdý. Prednášky konaly sa len dopoludnia, odpoludnia boly programové vychádzky a exkurzie. Kurz trval šesť dní. — Z priebehu celého kurzu bolo patrné, že záujem o pedagogickú vedu je tu veľký a bolo by dobre tento krásny úkaz primeraným spôsobom viacej než dosiaľ živiť.

MEDZINÁRODNÝ PEDAGOGICKÝ KONGRES V ŽENEVE bol zahájený dňa 26. júla t. r. Bol to kongres svetovej federácie pedagogických svázov. Konal sa za ohromnej účasti pedagogov celého sveta. V rámci kongresu konal sa tiež sjazd medzinárodnej spoločnosti pre pečlivosť o zmrzačelých, kde prednášali tiež naši pracovníci prof. J. V. Klíma, riaditeľ Bartoň z Prahy, MUDr. Frejka. Na kongrese referoval tiež dr. J. Uher. Na kongresovej výstave uplatnilo sa tiež Československo, a to zásluhou prof. J. Ogouna, jednateľa Pedagogickej Jednoty v Prahe. Behom kongresu bol premietaný tiež náš film »Z dílny lidskosti«.

PEDAGOGICKÝ KURZ V MOHUČI. Pedagogický ústav v Mohuči usporiadal v dňoch 29.—31. augusta kurz, na ktorom prednášali profesori učiteľskej koleje kolumbijskej univerzity v New Yorku a iní vynikajúci odborníci, a to: T. Alexander, R. G. Gondon, W. H. Kilpatrick, Raup, E. H. Reeder, Harold Rugg, H. Parkhurstová a H. B. Wilson. Obsahove sledoval kurz hlavne správu a organizáciu školstva, vzdelanie učiteľstva, a nové metody vo výchove a vyučovaní. Návšteva bola asi 1000 osôb. Z Československa zúčastnil sa dr. J. V. Klíma.

UČITEĽSKÁ AKADEMIA V BRNE. Ústredný učiteľský spolok na Morave sriadi podľa zpráv dennej tlače pokusnú učiteľskú akademiu v Brne. Prednášať budú vysokoškolskí profesori a osvedčení praktikovia. Počet týždenných hodín 32. Do tejto školy, ktorá bude asi obdobou pedagogických institútov v cudzine, prihlásilo sa už 200 abiturientov stredných škôl. Ústav bude koedukačný, školné bude 300—400 Kč ročite. Pravidelné vyučovanie má započať 1. októbra. — Vítame tento podnik, ktorý sa môže pričleniť po bok reformným pokusom o jednotnú školu — a prajeme Akademii mnoho zdaru!

PROF. IN. A. BLÁHA PÄŤDESIATROČNÝ. Profesor Bláha, známy slovenskému učiteľstvu najmä z univerzitných kurzov prázdninových, na ktorých našiel vždy vďačných poslucháčov, je ideove žiakom Masarykovým. Jeho vedecká činnosť je široko rozvetvená, a zasahuje do filozofie, etiky, sociologie. Jeho spis Sociologie dětství zaslúži čím väčšej pozornosti. Okrem toho napísal Filosofiu mravnosti, Základy mravnosti, Současné názory mravní, O laický základ mravní výchovy, Mravní výchova ze stanoviska sociologického, Město, Sociologie sedláka a dělníka a iné vedľa mnohých článkov časopiseckých. Profesor Bláha je tiež výborným a neúnavným a tiež obľúbeným učiteľom a čulým pracovníkom osvetovým. K jeho ďalšej činnosti prajeme mu čím viacej zdaru a mnoho zdravia!

LITERATÚRA PRE MLÁDEŽ.

NOVÝ SLOVENSKÝ DETSKÝ ČASOPIS »ÚSMEV« vydáva Státne nakladateľstvo, filiálka v Bratislave, Grösslingova 117. Vychádza 5. každého mesiaca okrem hlavných prázdnin. Riadi M. Matějovská s red. kruhom. Úpravu vedie Ľ. Fulla. Predplatné ročite 10 Kč. Po dobre vedenom a skutočne detskom časopise slovenskom sa už dlho volá. Dosavádne časopisy toho druhu plnia síce svoj úkol dobre, ale ich obsah je prevážne jednostranný. Kým ľudia dospelí majú obrovský výber v časopisoch rôzneho druhu — počnúc denníkmi obsahu politického a končiac u krásne vypravených odborných a zábavných revuí, deťom bývajú predkladané obyčajne časopisy málo pestrého obsahu. Myslím, že toto stanovisko neodpovedá správnemu pochopeniu významu tlače. Vítam tedy podnik Státneho nakladateľstva. Obsah Úsmevu je pestrý, a je na ňom badať usilovnú snahu, aby bol zábavný, všestranne zaujímavý a tiež aj poučný. Tu a tam je sa však treba vyhnúť popisom a sentimentálnym úvahám. Barevné ilustrácie pôsobia dobre ľahkosťou podania. — Niektoré kresby sú opravdu plné humoru. — Úprava časopisu je vkusná a pečlivá, dvojstĺpcová tlač je technicky i psychologicky vhodná (kratšie riadky), časopis má aj prílohu, 1. číslo prílohu »U telefonu« (žartovná pieseň pre dva detské hlasy so sprievodom klavíru — od M. Schneidera-Trnavského). *M.*

Marie Gebauerová: »PÉŤA PES.« Nakl. Jan Laichter, Praha, cena 9 Kč. — Obyčajná historia malého foxteriera, ktorý mal to šťastie, prísť k dobrým ľuďom; tým plyne jeho život kľudne, bez veľkých otrasov. Sdiela so svojimi pánmi prázdniny v slovinskom Jezeru a medzi rokom doprevádza ich na nedeľné výlety. Válka i Péťovi zarazila kľudný beh života a tak jednoho dňa odchádza z domu. Ide hľadať snáď pána na bojište? — Autorka proste vypravuje. Knižka postráda psychologickej analýzy Peťovej »duše«; zvlášť milé sú partie z Jezera, kde líčením prírody Péťa síce ustupuje do pozadia, ale jednako je »Péťa pes« milou četbou pre školskú mládež i pre dospelých priateľov zvierat. *—ma.*

K DETSKEJ ČETBE. T. G. Masaryk: »My si vravíme národ Komenského a máme tak málo literatúry pre deti a ešte menej tej dobrej. — Naša spoločnosť, to je práve vidieť na tej detskej literatúre, detí ešte dosť nemiluje. — Najviac je potreba, aby sme svoje deti viac milovali, nie ústami, ale činmi, aby sme sa o ne viac starali a viac s nimi žili.«

Otázka detskej četby je istotne jednou z najdôležitejších složiek súčasného živého problému — reformy školy slovnej v radostnú činnú školu dneška. K tomu prihliadajú pri reformách školských v celej Europe aj za morom.

Nepochybujem o tom, že každý z nás učiteľov je presvedčený o povinnosti vyzbrojiť dieťa do života láskou k dobrej četbe. V súčasnom rýchlom tempe života nemôžu splniť tento úkol len čítanky určené pre dieťa na dobu celého, ba viac rokov. Dieťa rádo číta, ale miluje zmenu, potrebuje živého styku so súčasným životom vlasti aj sveta. Hovoríme, že škola je prípravou pre dorastlého človeka a preto nesmie byť odvrátená od života.

Nečakajme na predpisy prinášajúce reformu škôl rozkazmi, ale riešme najdôležitejšie otázky výchovy: pestujme záujem rodičov o povznesenie školy, zvyšujme úroveň detského a tým národného zdravia, riešme otázku detskej četby.

Pri súčasnej složitosti života nestačíme na všetky složky výchovy. Nerodíme sa umelcami-spisovateľmi a preto nechajme častokrát za seba hovoriť spisovateľa knihou alebo úryvkom vhodným pre mládež. Tak zaštepíme detskú dušu láskou k dobrej četbe. A to je úkol nesmierne dôležitý. Herder vraví: »V našej dobe nemôže nič tak napraviť, alebo pokaziť ako dobrá alebo špatná četba.«

»Postrádame výber v detskej četbe — v knihách i v časopisoch,« ozýva sa v radoch učiteľstva po našom Slovensku už dlhú dobu. — Tohoto naliehavého a ťažkého úkolu ujalo sa na pokyn školských činiteľov Státne nakladateľstvo, ktoré vydáva začiatkom tohoto školského roku mesačník »Úsmev« — slovenský časopis pre školskú mládež. (Viď zprávu o 1. čísle.) Cieľom jeho bude vhodne zachytiť všetko, o čo sa deti zaujímajú, motívy, ktoré majú znieť vo výchove nášho dorastu. K splneniu tohoto úkolu je ovšem treba porozumenie a spolupráca nás všetkých, ktorým záleží na vyššej úrovni výchovy nášho dorastu a na tom, aby sme nezostávali za inými státmi! *Maria Matějovská.*

SOZNAM PRÍRASTKOV PEDAGOGICKEJ KNIŽNICE KOMENSKÉHO

V PRAHE I., (KŘIŽOVNICKÉ NÁM., KLEMENTINUM),

zkatalogizovaných do konca decembra 1928.

Všeobecné vychovateľstvo; dejiny vychovateľstva a školstva:

D 2415. Celesia Emanuelo: Storia della pedagogia italiana. Milano, 1878. — D 1048. Die Feier des hundertsten Geburtstages Adolf Diesterwegs und die Enthüllung seines Denkmales in Siegen am 29. Oktober 1890. — D 1508. Keferstein H.: Gedenkblätter aus Diesterwegs Schriften. Leipzig, 1867. — D 1050. Langenberg Eduard: Meine Erinnerungen an Adolf Diesterweg, Frankfurt a. M. 1890. — C 3515. Polánek Karel A.: Z dob žalu a slávy. Žatec, 1928. — D 1345/1.—3. Kierski Feliks: Jan Henrik Pestalozzi. Tom 1.—3. Warszawa, 1927. — C 2037/7. Novák Jan V.: Jan Amos Komenský. Jeho život a spisy. Sešit 7. Praha, 1928. — D 1203/37. Štech Karel: Masaryk a učitelstvo. V Praze, 1929. — D 2414. Spencer Herbert: Education: Intellectual, moral, and physical. London, 1880.

Bibliografie, ročenky, sborníky:

C 3497. Soznam knihovny Zemského ústředního spolku jednot učitelských v Čechách. Dle stavu ze dne 1. dubna 1928. — C 1412/45—46. Jahrbuch — Pädagogik. Pädagogisches Jahrbuch 1926—27 der Pädagogischen Jahrbücher 45.—46. Band. Wien. — C 3488. Československá škola a výchova. Sborník České pedagogické společnosti v Brně. Brno, 1928.

Psychologia, pedopsychologia:

D 1235/5. Čermák Rud.: Kreslířský vývoj dítěte v době předškolní. Praha, 1927. — C 2354/6. Mc Dougall William: Fysiologická psychologie. Přel. Karel Tříska. V Praze, 1929. — C 3354/4. Doskočil Jaromír: Hlava slepce. Praha, 1928. — C 1105/1122. Kroh Oswald: Die Psychologie des Grundschulkindes. Langensalza, 1929. — C 3519. Künkel Fritz: Einführung in die Charakterkunde auf individualpsychologischer Grundlage. Leipzig, 1929.

Etika:

D 1507. Masaryk T. G. O ethice a alkoholismu. Praha, 1912. — D 1500/1. Uhlíř Ant.: Ethika. I. Úvod do ethiky. V Praze, 1929.

Telesná pečlivosť a výchova:

D 1502. Hašek Frant.: Zušlechtění lidstva. (Eugenika.) V Praze, 1929. — D 1501. Weiger K.: Tělesná výchova. V Praze, 1929. — C 3522/7. Sikorski Walerjan: Gymnastyka. Podręcznik metodiczny dla seminarjów i kursów nauczycielskich. Część 1. Lwów, 1928.

Psychologia, pedopsychologia a pedopatologia:

C 3508. Adler Alfred: Menschenkenntnis. 2. Auflage. Leipzig, 1928. — C 1686/15. Pädagogisch-psychologische Arbeiten. 15. Band: Felix Schlotte: Untersuchungen zur Auffassung eines neuen Bilderbogens durch Kinder. 1926. — C 1686/16. Pädagogisch-psychologische Arbeiten. 16. Band: Herbert Winkler: Das auffällige Kind. 1927. — C 3502. Kuhn Franz: Der Spezialklassenschüler. Zürich, 1927. — C 3390/1. Mauer Jan: Duševně úchylné děti. 1928. — C 3486. Wachholz Leon: O zaburzeniach umysłowych u dzieci i mlodzieźy. Lwów, 1927. — D 1235/7. Šanda Josef: Prvý rok dětského života. V Praze, 1928.

ODKAZY REDAKCIE.

Príspevky píšte čitateľne. Nepíšte príliš huste. Redakcia nevidí žiadnu zvláštnu prednosť v príliš osobitom rukopise! Kto to má čítať? Nepíšte na osmerkách papieru! Redakcia dostáva celý rad cenných príspevkov, mnohé však obsahujú toľko pravopisných a dokonca aj slohových chýb, že musia byť lebo odložené, lebo celé prepísané. To je pri nečitateľnosti niektorých príspevkov práca nad sily človeka. Venujte, prosím, pozornosť svojim rukopisom aspoň do tej miery, že si sami po sebe príspevok raz pozorne prečítate! — Chyby v rukopisoch sú ovšem tiež príčinou niekoľkonásobných korektúr v tlači, čo zapríčiňuje niekoľkonásobné ztraty času. Šetrite časom nielen svojim, ale aj časom a energiou druhých! — Rozlišujte medzi redakciou a administráciou! — Dotazy na právneho radcu označujte poznámkou »Právny radca«!

REDAKCII DOŠLO:

Státne nakladateľstvo, Praha, filiálka Bratislava: Albert Pražák: Češi a Slováci, 7.50 Kč. — O. J. Novotný: Činná jednotřídka. 18.— Kč. — Musilová—Příhoda—Musil: První kniha, 20.— Kč v celoplát. väzbe. — Čtení v elementárce, Rukověť ke globální čítance Musilová—Příhoda—Musil: První kniha, 12.— Kč. — St. Vrána a Vlad. Konvička: Děti, 10.— Kč, — Vrána—Konvička: Vyučování čtení metodou globální, průvodce k čítance, 6.50 Kč. — Dr. Josef Macek: První uvedení do národního hospodářství. — V. Beschorner: Učebnice mechanické technologie nářadí a nástrojů k obrábění dřeva, 14.— Kč. — Dr. O. Petzel: Lehrbuch über soziale Fürsorge, 22.50 Kč. — J. Müller: Mateřská řeč, cvičebnice jazyka českého, pro 4. šk. r., 7.20 Kč. — Dr. V. Novotný: Český kníže Václav Svatý, 7.— Kč. — J. B. Foerster: Zápisník hudebníkův.

Ústredný spolok jednôt učiteľských na Morave a Dedictvo Komenského v Prahe: William Mc Dougall: Fysiologická psychologie, 32.— Kč.

Česká Grafická Unie Úč. Spol.: Krejčík—Klocháň: Prírodopis pre meštianske školy slov., I., 12.— Kč, viaz. 14.— Kč.

Tranoscius v Lipt. Sv. Mikuláši: Dr. L. Ž. Szeberényi: Luther či Loyola? 30.— Kč.

Sfinx, Bohumil Janda, Praha: John Dewey: Rekonstrukce ve filosofii, preložil Dr. Josef Schützner. — Karel Vorovka: Americká filosofie. — E. A. Filene: Průmyslová revoluce s predmluvou Dr. E. Beneše.

L. Mazáč, Praha: Ján Čaják: Únos, 24.— Kč. — Ján Čaják: Pred oltárom, 24.— Kč.

Osvetový Sväz pre Slovensko v Bratislave: Milenium svätováclavské.

Zodp. redaktor F. Musil. — Vydáva Stát. nakladateľstvo, fil. v Bratislave.

PRÍLOHA NAŠEJ ŠKOLY

ROČNÍK IV. SEPTEMBER 1929. ČÍSLO 7.

SÚBEHY.

Rukopisy súbehov treba zasielať najneskôr do 10. každého mesiaca administrácii „Našej Školy“, Bratislava, Grösslingova č. 117.

Na jednotriednu ev. a. v. ľud. školu vo Vyšnej Voli hľadá sa učiteľ alebo učiteľka. Plat so státnou podporou. Sú i prírodniny. Kto by chcel hospodáriť, dostal by od fílie pozemky, koľko by potreboval. Stanicu zaujať hneď po vyvolení. Hlásiť sa treba do 15. októbra t. r. u podpísaného úradu. **Farský úrad slov. ev. a. v. cirkve v Bardiove (Šariš).**

Na jednotriednu ev. a. v. ľud. školu v Rychvalde hľadá sa riadny učitel. Prednosť majú, ktorí vedia i kantorovať. Plat so státnou podporou. Sú i prírodniny (drevo, kapusta, zemiaky a iné). Prihlášky poslať na podpísaný úrad do konca septembra.

Farský úrad slovenskej ev. a. v. cirkvi v Bardiove (Šariš).

V Záhorciach (fara Želovce) na uprázdnenú so sedem jutárovým pozemkom, 12 m^3 drevom, zôsypom, riadnym bytom i so státnou podporou spojenú r. kat. rektor-učiteľskú stanicu sa vypisuje súbeh. Uchádzať sa môžu diplomovaní učitelia Slováci, aj **Slovenky.** Autobusová zastávka.

R. kat. farský úrad v Želovciach.

Ev. a. v. maďarsko-nemecký cirkevný sbor v Košiciach vypisuje súbeh na učiteľskú stanicu pri svojej státom podporovanej meštianskej dievčenskej škole s vyučujúcim jazykom maďarským. Podmienky súbehu: diplom pre slovenské meštianske školy prvého odboru (I.); spôsobilosť na vyučovanie kreslenia; dokonalá znalosť maďarského jazyka, Čsl. štátne občianstvo. Dôchodok: základný plat ročite 1200.— Kč, 810.— Kč ročite bytové od cirkevného sboru. Plat je doplnený štátnou podporou. Žiadosti, správne vystrojené, treba zaslať na riaditeľstvo školy, Košice, Mlynská ulica č. 23., do 30. septembra 1929. Miesto treba zaujať hneď po voľbe.

Ev. meštianska dievčenská škola.

Rim. kat. školská stolica v Hosťovciach vypisuje súbeh na uprázdnenú jednotriednu učiteľskú stanicu. Dôchody: Krásny byt s pobočnými miestnosťami, 580 kvadrát. jutár oráčiny, 707 kvadrát. siah lúky, 440 Kč od polit. obce a štátna podpora. Stanica: Zlaté Moravce, 5 km. Vyučovanie r. kat. náboženstva povinné. Voľba 28. júla 1929.

R. kat. farský úrad v Dolných Slažanoch.

Školská stolica obecnej ľudovej školy v Čiernom pri Čadci vypisuje súbeh na novosriadenú IV. učiteľskú stanicu. Dôchodky od obce 1200.— Kč ročne a bytné, ostatok doplní sa štátnou podporou po výšku dôchodkov učiteľa štátnej školy. Stavať sa má nová štyrtriedna školská budova. Železničná stanica a pošta v mieste. Prihlášky doposlať do 5. okt. 1929.

Rím. kat. školská stolica na Cajle (pošta Pezinok), vypisuje súbeh na III. učiteľskú stanicu. Plat so štátnou podporou. Voľba 22. septembra 1929. Osobné predstavenie je žiaducné, cestovné výlohy sa nehradia.

Rím. kat. školská stolica v Hlohovci vypisuje súbeh na uprázdnenú podorganistko-učiteľskú stanicu. Uchádzať sa môžu len mužskí, ktorí organovať vedia. Plat z miestnych príspevkov 950.— Kč, jedna izba, ostatné štátna podpora. Kantorské funkcie budú zvlášť honorované. Prihlášky treba zaslať do 26. septembra 1929 školskej stolici. Voľba bude 26. septembra 1929. Stanicu treba zaujať 1. okt. 1929. **R. k. škol. stolica v Hlohovci.**

Ev. a. v. dcérocirkev v Rovňanoch vypisuje súbeh na uprázdnenú kantorsko-učiteľskú stanicu. Plat štátom doplnený. Autobusová zastávka v mieste. Prihlášky prijíma do 1. okt. 1929 farský úrad v Rovňanoch.

Ev. a. v. farský úrad, Uhorské, p. Rovňany.

Následkom poverenia obecného zastupiteľstva týmto sa vypisuje **súbeh na učiteľskú stanicu** pre obecnú školu, ktorá je sriadená predbežne na školský rok 1929/1930, kým obecná škola nebude postavená. Uchádzať sa môžu i mužskí i ženské bez rozdielu vierovyznania. Taktiež môžu sa prihlásiť i osoby nekvalifikované. Dôchodok od obce ročite jedontisícdvesto korún a státny doplňok, ďalej byt, alebo bytné. Žiadosti, ku ktorým treba pripojiť: rodný list, svedectvo o státnom občianstve, školské vysvedčenie (prípadne diplom), svedectvo mravnosti a politickej zachovalosti, svedectvo úradného lekára, doklady o prípadnej doterajšej praksi, majú sa zaslať na adresu notariátu vo Valaskej, pp. Podbrezová. Termín do 25. septembra roku 1929.

Vo Valaskej, dňa 26. augusta 1929.

Nečitateľný podpis, notár.

Čítajte priložený leták odborného zasielateľského závodu súkeníckeho, firmy **Oldřich Kocian** — súkna — Humpolec. Vyžiadajte si poslanie nových vzorov. Presvedčte sa o výhodnosti kúpi priamo u prameňa. P. T. učiteľstvu výhodné platobné podmienky.

PS

Pohodlne doma nakúpite a snadno v mesačných splátkach zaplatíte vlnené látky, keď objednáte si je podľa vzorníkov fy:

Prokop Skorkovsky a syn v Humpolci,

ktorého nabídky sú dnes priložené k celému nákladu nášho listu. Vzorky vyžiadajte si lístkom k nabídke pripojeným; budú Vám poslané hneď bez záväzku ku kúpe.

PRÁVNY RADCA.

V. F., Belá. 1. O tú dobu budete stále neskoršie postupovať. 2. Každá ztrata čsl. státneho občianstva má za následok ztratu učiteľského úradu, bez všetkých nárokov. 3. Keď majú deti vlastného otca, nebude vyhovené, bárs sa o nich nestará.

Ž., 1925. Z Vášho až príliš dlhého dopisu nie je možné soznať (pre nedostatok sdelenia konkrétnych dát), či Vám bolo v subjektívnom práve ukrivdené. Ak chcete mať bezpečnú odpoveď, dopošlite presne vyplnený osobný výkaz (na novom tlačive).

Laksár-Príbovce. Keď Vám nebolo vyplatené všetko to, čo Vám podľa dekrétu patrí, musíte vec reklamovať úradnou cestou písomne. Vezmite však do povahy tiež srážky, ktoré sa Vám musia robiť.

Košice. 1. Refmšano pravdepodobne neuzná Vaše dôvody za tak závažné, aby na státne trovy prekladal dvoch učiteľov len preto, že Vy si to prajete. Právne postavenie učiteľstva takýmito žiadosťami veľmi trpí. 2. Podajte dohliadaciu sťažnosť, lebo tá vec mala byť dávno vybavená z úradu.

K. M., P. 1. Dľa Vami vylíčeného stavu veci mal by ste nárok na riaditeľský prídavok od 1. I. 1929. 2. Áno. 3. a 4. Keď ste celý rok na škole neúčinkoval, máte nárok len na pomernú časť miestnych dôchodkov, bez ohľadu na to, či sú poskytované v hotovosti alebo in natura. Za osem mesiacov by to bolo $^{8}/_{10}$ celkovej ceny všetkých miestnych dôchodkov. Ak Váš príjem nedosahuje tej výšky, musíte nárok na doplatky uplatniť u udržovateľa školy a keď Vám nevyhovie, domáhať sa doplatkov administratívnou cestou (u okresného úradu). Ak Vám bolo preplatené, ste preplatenú čiastku povinný vrátiť bez ohľadu na to, či škola má nového učiteľa alebo nie. 5. Podľa Vami udaného skutkového stavu áno.

L. Rácová, Rybky. Dopošlite presne vyplnený osobný výkaz (na novom tlačive). Pre výpočet služobnej doby sú, okrem nastúpenia služby, smerodajné aj iné okolnosti: Špatná kvalifikácia, dovolené, disciplinárne tresty, pretrhnutie služby, neomluvená neprítomnosť v službe, státne občianstvo, cudzozemská služba, nezapočítateľná dovolená, oneskorené složenie zkúšok atď.

J. W., 35. Keď ide o voľné uváženie úradu, nemôžeme vedieť, ako bude rozhodnuté. Prorokovať sa tu nedá. Zkúste to, ale žiadosť dobre odôvodnite, lebo to je v tomto prípade najdôležitejšie.

Oskar Jeleň, Sabinov. Taký nárok neexistuje.

Michal Firtko, Polata. 1. Podľa uh. zákonov mohla sa započítať len služba po 1. X. 1893. Teraz je možné započítať službu i pred týmto dňom konanú, ale musíte o to žiadať. 2. Nie je rozhodným, na koľko zneje poukaz, ale koľko Vám v bežnom roku skutočne bolo vyplatené. Prídu teda do povahy aj doplatky a srážky. Ak daňový výmer nie je v shode so skutočne vyplateným obnosom, musíte proti daňovému výmeru rekurovať u finančného riaditeľstva a nie u referátu mšano, ktorému do toho, čo Vám fin. riaditeľstvo predpísalo, nič nie je a je len povinný Vám z požitkov sraziť a bernému úradu odviesť.

Jozef Ehm, Nižný Skálnik. Keď ste od inspektorátu dostal úpravu, ak má byť žiadosť vystrojená, nie je účelné filozofovať, ale žiadosť dľa úpravy vystrojiť, aby úrad mohol preskúmať, či nárok máte alebo nie. I na státnych školách sú učitelia, ktorí sú správou školy len poverení, ale nie sú ustanovení za správcov a preto nemajú nároku na zarátanie riaditeľského prídavku do penzie.

UHLIE KOKS
TELEFON 3299
KARBOTRANSPORT
spol. s r. o.
Generálny predaj Ia uhlia a koksu z čsl. ostravských státnych dolov a koksárni i zo státnych dolov poľských. — Dodávame školám uhlie a koks zá originálne vagonové ceny — Informácie zašle ihneď predajňa (kanceléria)
BRATISLAVA, KORUNOVAČNÉ NÁM. 4.
TELEFON 1318

Žiadajte
a odporúčajte najlepšie

atramenty
pisací a kresliací,
tuže
nesmazateľné vo všetkých barvách,
lepidlá,
pečatné vosky
vyrábané v továrni založenej 1869

ANT. FELKL,
PRAHA-KARLÍN,
POBREŽNÁ TŘ. ČÍS. 2.
(Majiteľ: Alois Lacina).

KNÍHTLAČIAREŇ
JÁN POCISK
A SPOL.
BRATISLAVA,
SEGNEROVA 3.

Telefon
12-06.

Vyhotovuje tlačivá všetkého druhu za mierné ceny a v najkratšom čase.

RYSOVADLA
vyrába, opravuje a výhodne dodá továrňa na rysovadla
Strejc a spol., Praha-I. 238
pre všetky školy — Meriace a kresliace potreby
Telefon 351-66 ● Založené 1868 ● Cenníky zdarma

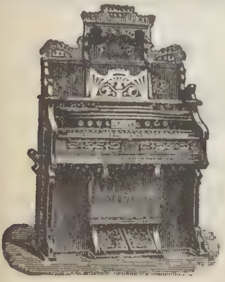

ORGANY *kostolné a ich opravy, prešpektové píšťale,*
HARMONIA *k cvičeniu hry a spevu piana, pianina dodáva od roku 1869 továrňa*
J. TUČEK, KUTNÁ HORA
(vedla kostola Sv. Barbory)
Cenníky a rozpočty na požiadanie zdarma. Ceny lavné i na splátky, zásielky franko každá žel. stan. v ČSR. Dodané už vyše 8000 harmonií a pian, 330 kostolných organov. 5ročná garancia.

Snoubenci
uſetří si na svatební ceſtu, koupí-li ſi
záſnubní a ſnubní prſteny, jídelní příbory,
svatební ſperky u odborné firmy
Václav Frančák
klenotnický závod Ceſká Třebová.
Piſte ſi o ceník ještě dneſ! —Na ſplátky!

Nielen lacné, ale aj dobré

30 metrov damašku barevného, 80 cm šírky, 180 Kčs, 30 metrov kanafasu na duchny, 80 cm šírky, 150 Kčs. 14 metrov silného plachtového plátna, 140 cm šírky, 170 Kčs. 30 metrov domáceho zefíru na košele, 5×6 m, 150 Kčs 30 metrov zbytkov bielych plátien, 2 až 6 m dlhých, 150 Kčs. Zasiela poštovou dobierkou bez ďalších výloh

JOZEF STOLÍN, NÁCHOD.

30 metrov perie nepremokavého anginu, 80 cm šírky, 2'0 Kčs.

Doporučujeme zvlášte vrele všetkým našim školám
PIANA A PIANINA DALIBOR,

ktoré svojou výbornou kvalitou poskytujú záruku najďalšej trvanlivosti a svojím rozšírením dokázaly, že tuzemská výroba **DALIBORU** je na svetovej úrovni. — Príjemná ľahunká hra! — Dokonale spracovaný mechanizmus! Trvalé držanie ladenie! Plne zvučný ton! — Pre pánov učiteľov výhodný splátkový systém. — Päťročná továrna záruka!

Továrňa na piana a pianina
DALIBOR, spoločnosť s ruč. obmedz.
v Zákolanoch u Prahy.

Pred nákupom vlnených látok
pište si o vzorky firme
Prokop Skorkovský a syn
v Humpolci
Zasielateľský dom sukien
a módnych vlnených látok pre
pánov i dámy, kde môžete kúpiť
I NA SPLÁTKY. ●

DOPORUČUJTE
ŽIACTVU
»ÚSMEV«
SLOVENSKÝ
ČASOPIS
PRE ŠKOLSKÚ
MLÁDEŽ.

Súkna
a módne látky vlnené všetkých druhov

Oldřich Kocian, Humpolec.
Píšte si o vzorky! Výhodné platobné podmienky.
Kupujte priamo u prameňa, kúpite výhodnejšie.

Odporúčame:

Škola jazyka slovenského pre ľudové školy

Napísali Fr. Broul a Milos Janoška

A) vydanie: 1. sošit pre 2. ročník Kčs 5·—, 2. sošit pre 4. a 5. ročník Kčs 8—, 3. sošit pre 6. a 8. ročník Kčs 10·—
B) vydanie: 1. sošit pre 2. roč. Kčs 4·60, 2. sošit pre 3. roč. Kčs 5·—

Počtovnica a merba pre ľudové školy

Napísal Peter Vencel, správca učiteľ

pre 4.—5. škol. rok, cena soš. Kčs 9·—, viaz. Kčs 11·—, pre 6.—8. škol. rok, cena soš. Kčs 11·—, viaz. Kčs 13·—

Dejepis pre V. a VI. škol. rok ľud. škôl

Napísal Gustáv Kadlečík. Cena Kčs 3·—

Slovenská štylistika

Napísal Ľudevít Šenšel. Cena Kčs 9·—

Pri týchto učebniciach práca učiteľova obľahčená, práca žiakova spríjemnená. — Ukážkové výtisky na požiadanie pošle zdarma

„Tranoscius“ kníhkup. a vyd. úč. spolok
Lipt. Sv. Mikuláš

Tabule patent Talla

sa výborne osvedčily a sú do všetkých nových škôl predpisované a ktorá škola už tieto má, na základe zkúseností opäť ich objednáva. Sú tiež napodobované, avšak na nebezpečie padelateľa aj školy, lebo sú patentované pod čís. 13.611.

Akékoľvek školské zariadenie

František Talla v Přerově

Prospekty zdarma. *Žerotínovo nám č. 20.*

Učebné pomôcky *pre školy ľudové a meštianske dodá Vám naprosto bezpečne a spoľahlive odborný závod*

Ústredne učiteľské kníhkupectvo, Banská Bystrica

Učebnými pomôckami
môže Vám najlepšie
poslúžiť len výrobca! Prírodovedecký laborator

»FALCO«

V MOR. OSTRAVE — MAR. HORÁCH

Doporučené min. školstva a nár. osvety. V prospech vdôv a sirôt učiteľských. Obrazy, mapy, fysikálne pristroje, vypchaniny, liehové praeparáty, modely anatomičné a ku kresleniu, kostry, škol. nábytok a zariadanie. — Zákaznici dostávajú zdarma časopis „Pomůcková revue“.

NEJVĚTŠÍ ČESKOSLOVENSKÁ TOVÁRNA PIAN A PIANIN.

ANT. PETROF

HRADEC KRÁLOVÉ

OD ZALOŽ. 1864.
VYROBENO 35.000 PIAN A PIANIN.

Martínkove tabule

sú uľahčením žiactvu i učiteľovi. Úspech pri vyučovaní je tým väčší, čím lepšie je škola vybavená. Martínkova tabuľa je dokonalým a moderným príslušenstvom školy. Dôkazom toho je skutočnosť, že Martínkove tabule sú po celej republike najviac rozšírené, o čom sa možno presvedčiť dotazom; obdržíte nabídku, prospekt a posudky s vyznačením škôl vo Vašom okolí, v ktorých je možné vidieť a prehliadnuť. Vedľa veľkého počtu škôl, je najväčším odberateľom min. školstva a nár. osvety. Pri objednávkach však pozor na padelky! Každá tabula za Martinkovu vydávaná musí mať štítek s nápisom: Jos. Martínek, Horky n/J. u Ml. Boleslavě a čís. patentu 1296.

Pre Váš byt a školu
len

Kamna Fenom

Maximálne využitie nášho najlľavnejšieho paliva — hnedého uhlia.

„TEMPER“

J. Pelikán,
PRAHA II.,
Václavské nám. 33.

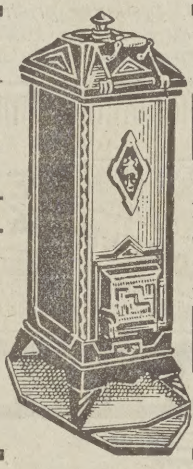

Školy,
pp. učitelia
a pod.
cenné
výhody.

TOVÁRŇA ŠKOLNÉHO NÁBYTKU

Jaroslav KRAKEŠ, LOUNY *TELEFON ČÍS. 103*

Pobočný závod na špecial. výrobu školného nábytku v Postoloprtech.

Stála výstava úplných zariadení tried, kresliareň, žiakovských dielen ručných, školných kuchýň, sborovieň, riaditelieň, kabinetov, knihovieň, výstavných miestností, jako i kuchýň, ložnic, panských pokojov a jedáleň. ● Zariadenie opatrovieň a materských školiek. ● Dodávateľ ministerstva školstva a Ústrednej Matice Školskej. ● Rozpočty na požiadanie.

●

Telefon č. 794.

DRUŽSTVO ČSL. KNIHÁROV
fil. **Bratislava, Obilné nám. číslo 4,**
prevádza všelijaké väzby **školských knižníc,**
ako aj väzby **knižníc súkromných.**

Štátne nakladateľstvo, filiálka v Bratislave

Telefon 20-55. **Grösslingova 117.**

P. T.

Učiteľstvu, správcom (riad.) národných škôl, učiteľských ústavov do pozornosti!

Štátne nakladateľstvo, vyhovujúc četným želaniam z kruhov školských ako aj priamemu podnetu činiteľov školskej správy, prikročilo k vydávaniu mesačníka

»ÚSMEV«

slovenského časopisu pre školskú mládež,

ktorého 1. číslo bolo práve rozoslané ukázkou všetkým národným školám na Slovensku.

»ÚSMEV«

v 10. sošitoch (vždy 5. v mesiaci september až jún) soznamovať bude žiactvo so všetkým, čo ich zaujíma: bohatý obsah slovesný, zprávy zo súčasného života vo vlasti i zo sveta, zo života veľkých ľudí, z prírody, veselý kútik, kútik maličkých, súťaž o ceny (práce slohové aj kresliarske), čo budem čítať, hádanky, rebusy a iné.

»ÚSMEV«

redigovaný cvič. uč. Matejovskou s red. kruhom stane sa nevyčerpateľným prameňom zábavy a poučenia nášmu dorastu doma aj v škole, kde bude vhodnou **doplňkovou četbou.**

»ÚSMEV«

vychádza pečlive ilustrovaný a bude prinášať aj obrazové prípadne notové prílohy. Cena sošitu Kč 1·—, ročníku Kč 10·—, ktoré možné splácať v 2—3 splátkach, prípadne po obdržaní každého čísla. Pri priamych objednávkach správ (riad.) škôl **na 5 objednaných jeden výtisk zdarma pre nemajetné žiactvo.**

Vzhľadom k ľavnej cene pri prvotriednej úprave a bohatému obsahu, najde „Úsmev“ dozaista patričné porozumenie celej školskej verejnosti a četný odber v každej našej škole.

Správa pobočky.

Povinný nákup nových učebných pomôcok

Referátom ministerstva školstva a národnej osvety pod č. 51710/LA-1924 predpísané učebné pomôcky dostať

v najlepšej jakosti, pri výhodných podmienkach, za najlacnejšie ceny

V ŠTEHROVOM
kníhkupectve
PREŠOV (Slovensko)

Žiadajte cenník a nabídku.

Ak ste unavený duševnou alebo fyzickou prácou,

vykonajte riadnu masáž tela

francovkou

ALPOU.

Touto masážou zlepší sa obeh krve, zosilia svaly a vzpružia nervy. Poraďte sa so svojim lekárom a on Vám iste masáž „Alpou“ doporučí. Francovku „Alpu“ možno kúpiť za nepatrný peniaz všade.

ZEISS IKON

Najväčší speciálny závod školných projekčných prístrojov pre epi-dia-mikroprojekciu. Projekčné žiarovky, uhlikové lampy, plátna vo všetkých veľkostiach. Veškeré príslušenstvá pre projekciu. Školné kiná najrôznejších typov.

Rudolf Stuchlick, Praha II.,
U půjčovny 4.
Telegramy: Kinofoto.
Telefon 30439.

Žiadajte nabidky a prospekty. Vlastná predvádzacia sieň.

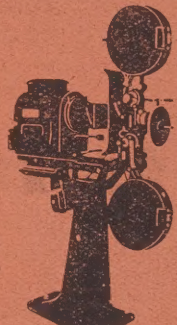

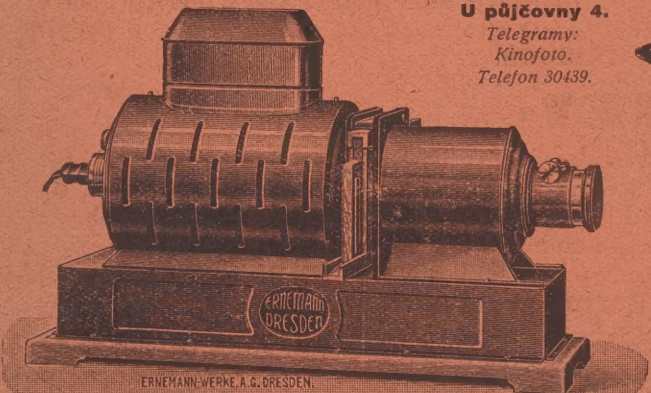

Novinové výplatné povolené riadit. pošt a telegrafov v Bratislave čís. 899/IIIa zo dňa 14. januára 1926.

JÁN POCISK A SPOL., BRATISLAVA